

De Proosdij koerier

Pag. 50:
Heeft u ze ook nog?
Die oude klassenfoto's?

Pag. 56:
De nalatenschap

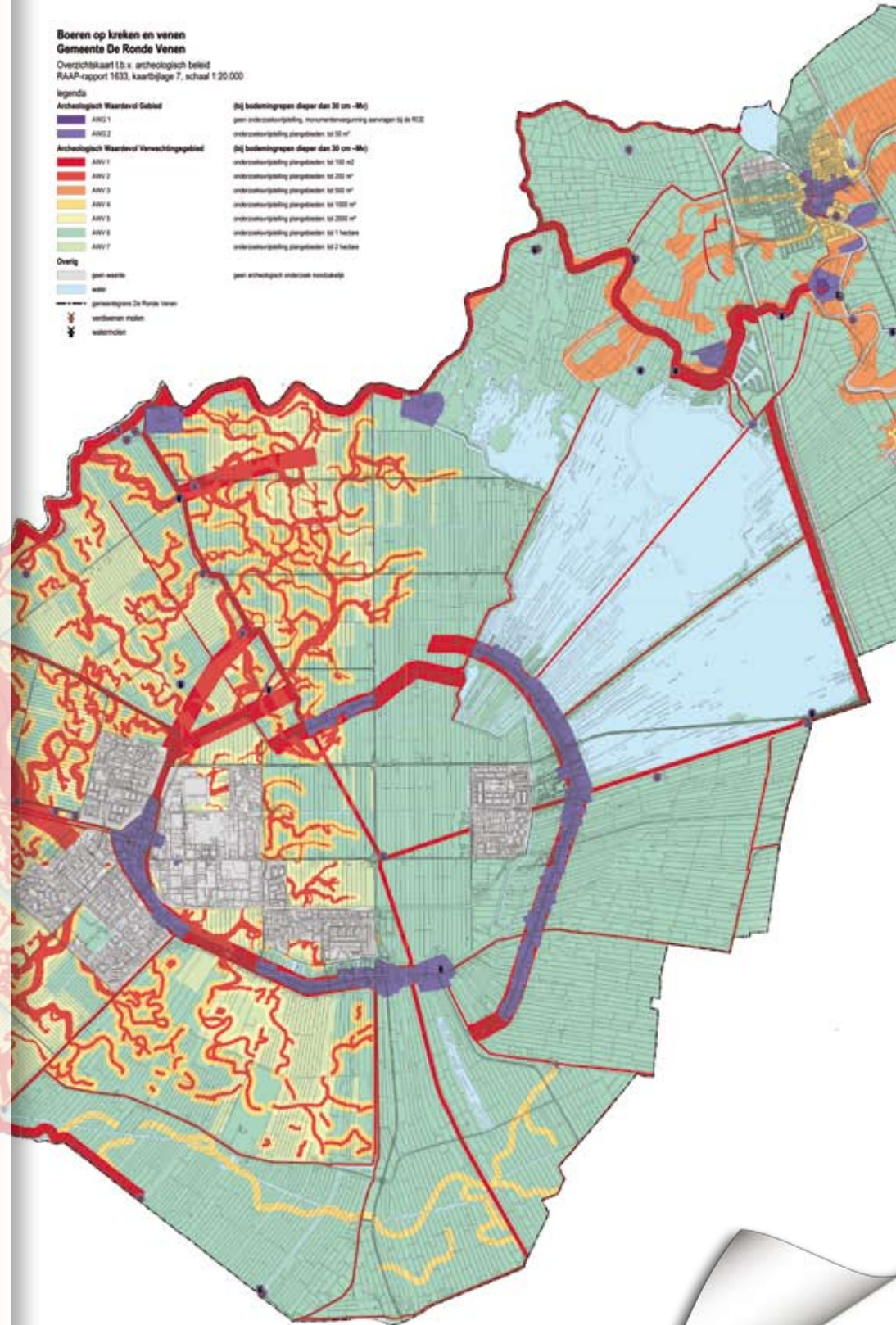

Pag. 20:
Henricus Gockinga (1718-1772):
predikant en boekverzamelaar

Prijs: €4,90

Op de omslag:
Archeologische waarden
De Ronde Venen

Boeren op kreken en venen
Gemeente De Ronde Venen
Oversichtskaart 1b v. archeologisch gebied
RAAP-rapport 1633, kaartbladzijde 7, schaal 1:20.000

Inhoud

- 42 *Op de omslag:
Archeologische
waarden De Ronde
Venen in beeld*
- 43 *Pluspunten*
- 44 *Van haardstedegeld
naar OZB*
- 50 *Heeft u ze ook nog? Die
oude klassenfoto's?*
- 52 *Napoleon en de
conscriptie*
- 55 *Waar werd dit voor
gebruikt?*
- 56 *De nalatenschap*
- 61 *De tijden zijn veranderd
en wij zijn mee
veranderd*
- 62 *In Mijdrecht waren
koebeesten veel
zwaarder*
- 67 *Surfen op het web*
- 69 *Verenigingsnieuws*
- 71 *Colofon*

Op de omslag: Archeologische waarden De Ronde Venen in beeld

Van het hele grondgebied van De Ronde Venen is nu in kaart gebracht waar archeologische waarden in de bodem zitten en in welke zones verwacht wordt deze waarden aan te treffen. Deze zogeheten archeologische beleidskaart geeft niet alleen inzicht in de cultuurhistorische waarden. Ook is de informatie waardevol voor verplicht archeologisch onderzoek bij bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen.

Sinds de Wet op de archeologische monumentenzorg (september 2007) moet bij het vaststellen van bestemmingsplannen rekening worden gehouden met de in de grond aanwezige, dan wel te verwachten monumenten. Vanwege de beschikbaarheid van de archeologische beleidskaart hoeft nu niet meer bij ieder bestemmingsplan een apart archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden. Ook aanvragers van omgevingsvergunningen zijn geholpen met de informatie die de archeologische beleidskaart biedt. Vanwege de beschikbaarheid van de informatie kan gericht onderzoek verricht worden en worden kosten bespaard.

Daarnaast is de archeologische beleidskaart een waardevol document vanwege de aanwezige cultuurhistorische waarden die nu op publiekshandige wijze inzichtelijk zijn gemaakt.

De beide voormalige gemeenten Abcoude en De Ronde Venen beschikten over een eigen archeologische kaart. In 2011 is uit beide kaarten de nieuwe archeologische beleidskaart voor het gehele grondgebied van de nieuwe gemeente De Ronde Venen opgesteld.

Op de omslag van deze Proosdijkoerier vindt u deze archeologische kaart.

Bezorger gezocht

We zoeken per maart 2013 een nieuwe bezorger voor de wijk Molenland in Mijdrecht. De huidige bezorger gaat na 28 jaar "met pensioen" wegens het bereiken van de tachtigjarige leeftijd. Het betreft ongeveer 55 exemplaren.

Aanmeldingen aan Chris van Remmelenkamp, chris@lumare.nl of Marjon van Vliet, marjonvanvliet@planet.nl.

Inleverdatum kopij september 2012: 1 augustus 2012

Doelstelling van de vereniging: De vereniging stelt zich tot doel belangstelling te wekken voor de geschiedenis van De Ronde Venen en een stimulerend aandeel te leveren in de ontwikkeling van de regionale en plaatselijke geschiedenis in de ruimste zin.

Pluspunten

"De neiging om in anderen het goede te zien, getuigt van een goed hart." Dat was de conclusie van Thomas van Aquino, een middeleeuws wijsgeer, die later zelfs heilig werd verklaard. De afgelopen maanden hebben we als vereniging enkele mooie momenten gekend. Hoogtepunt was ongetwijfeld de publicatie van het boek 'Vinkeveen, van Demmerik tot Waverveen'. Wat heeft dat nou met Thomas van Aquino te maken? Niet zo verschrikkelijk veel. Al is het juist in onze tijd niet zo moeilijk om allerlei vreemde kronkels te benoemen en daarmee verbanden aan te tonen, die misschien niet direct voor de hand liggen. Maar in het verlengde van het aangehaalde citaat is het een prettige eigenschap om juist de goede dingen te zien en de zaken die verkeerd gaan wat minder te benadrukken.

Natuurlijk moeten we nooit onze ogen sluiten voor hetgeen nog niet volmaakt of zelfs volkomen verkeerd is, maar juist het zien van hetgeen wel goed gaat of letten op de talenten van hen die presteren naar vermogen, kan ons volop voldoening leveren.

Er bestaat inmiddels een prachtig

boek over de geschiedenis van Vinkeveen. Gelardeerd met vele honderden illustraties. Een boek waar je rustig enkele uren in kunt bladeren en vele dagen in kunt lezen. Dat is wat er geproduceerd is, een boek waarvan je graag eigenaar bent. Natuurlijk, zo wordt door enkele meelezers gememoreerd: er staat ook heel veel niet in.... Wetende dat een bevriend schrijver alleen al over één jaar een boek van bijna vierhonderd pagina's produceert, kunnen we niet anders dan concluderen dat we nu met net zoveel pagina's over duizend jaar ook veel niet verteld hebben. Wetende dat onze fotoverzamelaars ieder vele honderden foto's in hun collectie hebben, zien we ook hier dat we enorm hebben moeten selecteren. Er is inderdaad heel veel niet geplaatst. Mensen die ons daar op wijzen, vergeten echter te zien wat er allemaal wel is beschreven en geplaatst. Zoals we destijds ook met het boekje 'Anders nog iets' heel veel verdwenen winkels niet hebben beschreven en daarmee impliciet altijd mensen teleurstellen, die net die ene winkel niet terug zien, hebben we ook nu door de gedwongen selectie heel veel niet geplaatst. Daar zijn we ons zeker van bewust. Maar wel in de wetenschap dat er een kwantitatief en kwalitatief bijzonder mooi boekwerk verschenen is, dat de geschiedenis van Vinkeveen in heel veel hoofdstukken uitstekend beschrijft. De betrokken medewerkers zijn we hiervoor zeer erkentelijk, niet in de laatste

plaats de eindredacteur Dick van Wees, die enorm veel tijd besteed heeft aan het vervolmaken van dit zeer gewaardeerde stuk literatuur. Ik weet zeker, dat een ieder, die het geschiedenisboek over Vinkeveen leest of in handen krijgt, bijzonder enthousiast zal zijn over het gebodene. Voorwaar een hoogtepunt in ons verenigingsjaar.

Dag van de geschiedenis

Een ander hoogtepunt in 2012 zal de datum van 6 oktober met zich meebrengen. Op die bewuste zaterdag zal onze vereniging zich in volle breedte presenteren en diverse workshops aanbieden. Het thema van de jaarlijkse maand van de geschiedenis is in 2012 'Arm en rijk'. De Proosdijlanden speelt hierop in, door in het Dorpshuis van Vinkeveen op 6 oktober a.s. een grote variatie aan historische presentaties, lezingen en workshops aan te bieden. Vanuit de werkgroepen Archeologie, Heemkunde, de Proosdijkoerier en Genealogie krijgen de bezoekers mogelijkheden om actief met de regionale historie aan de gang te gaan. Zo staan een workshop 'pijpenkoppen determineren', 'gesprekken met oudere dorpsgenoten', 'genealogie en Duitsland' en 'archiefontoerzoek' op de rol. Het belooft een leuke, geanimeerde dag vol regionaal interessante geschiedenis te worden, waar we ook de plaatselijke jeugd bij willen betrekken. U kunt 6 oktober nu vast in uw agenda reserveren.

Tenslotte: Doe mee

Vaker al hebben we u aangeboden actief mee te doen in het bestuderen van de regionale historie. Een bloeiende vereniging als de onze biedt ruimte aan veel betrokken geschiedenisliefebbers om daadwerkelijk aan de slag te gaan, samen met anderen, die de plaatselijke historie een warm hart toedragen. U kunt en mag veel meer doen dan alleen een verhaal lezen. Wij weten dat u hier zeker veel plezier aan zult beleven. En dat plezier in onze regionale historie wensen we u voor de komende maanden opnieuw van harte toe.

Jaap Meulstee

Van haardstedegeld naar OZB

Duizend jaar lokale lasten in het veenweidegebied

Door Joop Frankenhuizen

Nog niet zo lang geleden was de onroerende zaakbelasting (ozb) weer eens in het nieuws. De serie extra belastingen die huiseigenaren moeten betalen omdat ze een eigen huis hebben. Het ging om de waardeschattingen, want de door gemeenten gehanteerde schattingen zouden alleen maar bedoeld zijn hun inkomsten te verhogen en weinig meer te maken hebben met de marktwaarde. Dit alles triggerde het idee om eens te kijken naar de belastingheffing in het gebied van de rondevenen vroeger en nu. Alleen is duizend jaar belastingheffing niet even samen te vatten op één A4-tje. Leest u verder.

Morgengeld en huisgeld

Tot 1525 valt het gebied van de rondevenen onder de bisschoppen van Utrecht. Eeuwenlang hebben zij als landheer via allerlei beden aan het volk geprobeerd hun machtspositie te handhaven. Eerst eenmalig door vrijwillige bijdragen in natura, later structureel door verplichte bijdragen in geld. Allemaal nodig om hofhouding, rechtspraak en de vele oorlogen met de graaf van Holland te kunnen betalen.

Een omslag komt in 1375 wanneer de dan gevormde Staten van Utrecht zich met die beden gaan bemoeien. Zij moeten er dan vooraf goedkeuring aan verlenen en dat betekent ook de nodige penningen zien te vinden. Een van die geldbronnen is het morgengeld. Dat is belasting over eigen grondbezit en die wordt, zoals uit het archief van de bisschoppen blijkt, rond 1456 ondermeer geheven in de gerechten Vinkeveen, Denemarck (Demmerik) en Oudhuizen. Gaandeweg worden die bisschoppelijke beden alsmaar hoger. Dit was voor de Staten een reden om een andere bron te zoeken: het bezit van een huis wordt aangeslagen. Begin 16e eeuw komt dan ook het huisgeld opzetten. Het is een belasting voornamelijk geheven over de 'status' van het in bezit zijnde huis. In 1499 meldt het huisgeldregister in Vinkeveen acht namen. In het meer welvarende Demmerik zijn het er 21. Boeren zijn minder goed af. Naast morgengeld moeten zij ook tienden betalen. Tien percent belasting over alles wat hun land opbrengt.

Een en ander betekent direct geld. Maar er is meer nodig. Daarom gaan de Staten van Utrecht al snel over op leningen. Morgengeld wordt omgezet in oudschildgeld. Een oudschild grond brengt namelijk meer belasting op. In de loop van de 16e eeuw wordt die belasting vast en jaarlijks geheven om daarmee ook de schuld van al die provinciale leningen af te lossen.

De tiende penning

In 1528 draagt de bisschop van Utrecht zijn wereldlijk gezag over aan keizer Karel V. In 1543 zien we de gevolgen. De beden houden op te bestaan, de tiende

Everd van Rhenen
Zout 6 bouen, 5 onder
10 jaor.

Gemaal.	127
Zegel.	19
Logies gelt.	7
Gellacht.	3
Boter.	3
Zout.	15
Zeep.	10
Turf.	2
Coffy en Thee.	2
Tabak.	2

Oudbuysen en de Geer.

Biljet of Specificatie van het Enkeld en Dubbeld Huisgeld, verfhenen Paaschen 1799 onder den Gerechten van Oudbuysen en de Geer, welk moet worden betaalt aan handen van ALBERTUS JAN KLAUS, Schout en Gadermeester aldaar, by

N°. 69 Wegens Huis C^h. 1797

Enkeld Huisgeld	1 2
Dubbeld Huisgeld	2
Brandfijit	3
Hande Geld	1 7 8
Gader-geld	7 4
Biljet en Zegel	7 0
<hr/>	
1 7 9 2	

Eerste Sitrage den Tweede Sitrage den } 17

Den inhoud dezes aan my ondergesch. voldaan den 17^{den} April 1797

WILHELMUS en WESFVEESTY Liv. M. Page. 13

Dille van Ongelden, voor soo veel die betaalt moeten worden over den jaare 1799 door

W. J. R. van der Meer

Aan handen van den Gadermeester JAN BAPTISTUS NIJVER.

wegens	Land	Guld.	St.	Pen.
voor het Oudschildegeld a 18 stuyn. per Morgen	f	10	3	4
de XX stuyn. per Morgen Reel	-	11	5	12
de XV stuyners Personel per Morgen.	-	2	9	12
de - stuyners Waterschappigeld per Morgen	-	-	-	-
Not. 15 Enkeld Huisgeld ingegaan Paaschen 1799	-	3	8	12
Dubbeld Ut supra	-	3	8	12
Haardstedegeld Ut supra	-	7	10	-
Renten te goede over 17 van f tot f	f	44	6	4
Gadergeld	-	2	4	8
Foh.	-	-	-	-
Verboeken van Perc	-	-	-	-
Zegel en Dille	-	-	17	-
Den inhoud dezer ontvangten.		to samen f 147 7 12		

Den 16 July 1799

penning doet zijn intrede, want er is nog meer geld nodig. Tien percent belasting te betalen op inkomsten uit vermogen. Gedurende een korte periode loopt die via de landvoogdes der Nederlanden namens haar broer keizer Karel en vervolgens diens zoon Filips II. Als de Spaanse hertog Alva die belasting in 1569 wil opkrikken naar 10% omzetbelasting op eten en drinken leidt dat in de zeventien Nederlandse gewesten tot groot ongenoegen. Het verzet tegen de nieuwe belastingmaatregelen is één van de verklaringen voor de opstand in de zeventien Nederlandse gewesten betekent het einde van tiende penning. De tegenstelling tussen katholiek en protestant maakt het verzet tegen de politiek van Filips II nog ingewikkelder. Pas tachtig jaar later zou er vrede komen tussen Spanke en de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden.

Naast huisgeld, morgengeld en oudschildgeld, dat voornamelijk aan de landsheer ten goede komt, hebben de Staten zelf ook steeds meer geld nodig. Reden voor de proosten, die sindsdien benoemd worden door de Staten van Utrecht, over te gaan naar accijnzen op eerste levensbehoeften, zoals graan, meel, bier, vis, zout en turf. Vooral het stuivergeld op bier brengt geld in het laatje, want goed drinkwater is er dan nog nauwelijks waardoor bier een levensbehoefte is gaan vormen. In de zestiende en zeventiende eeuw drinkt de gemiddelde Nederlander jaarlijks zo'n driehonderd liter bier. Dat geldt voor mannen, vrouwen en kinderen. Een brouwer betaalt dan voor iedere ton bier die hij brouwt twee tot drie stuivers belasting en moet dan maar zien dat met de drinkers te verrekenen.

De hele 16e eeuw laat belastingheffing een rommelig beeld zien. Oorzaak is de grote verscheidenheid en de chaotische regelgeving dienaangaande in de verschillende gerechten. Zo is er rond 1533 in de registers van de rentmeester generaal van de Staten van Utrecht in het veenweidegebied sprake van akkergeld, smaltieden, korentienden en ketelgruit. Allemaal opbrengsten

die de schouten aan de Staten rapporteren. In 1613 blijkt uit de commissieboeken van de Staten dat boeren over transport van hun oogsten de 40e penning moeten betalen.

Schout, baljuw en veenbaas

De baljuw is de plaatsvervanger van de landsheer (in de provincie Utrecht de bisschop of de proost). Dit geldt voor alle bestuurs- en rechtszaken. De baljuw, net als de schout, wordt vaak "rechter" genoemd en is belast met allerlei controles. Bijvoorbeeld het ijken van gewichten, maar vooral om te zien dat er genoeg (belasting)geld binnenkomt. In een klein gebied, zoals dat van de rondevenen had hij veel invloed en viel er hier en daar, vanwege het vele ongenoegen, nog wel eens wat te regelen.

In 1592 verschijnt in de provincie Utrecht de eerste verordening op de verving. Het gaat over waarborgsommen te betalen door de vervener aan de provincie ter compensatie van het verlies van grondlasten. Immers over water, dat na verving overblijft, kan de provincie geen belasting heffen. Eerst is dit 50 gulden voor iedere morgen verveend land. Later wordt het een stuiver per vierkante roede. (13,7 m2).

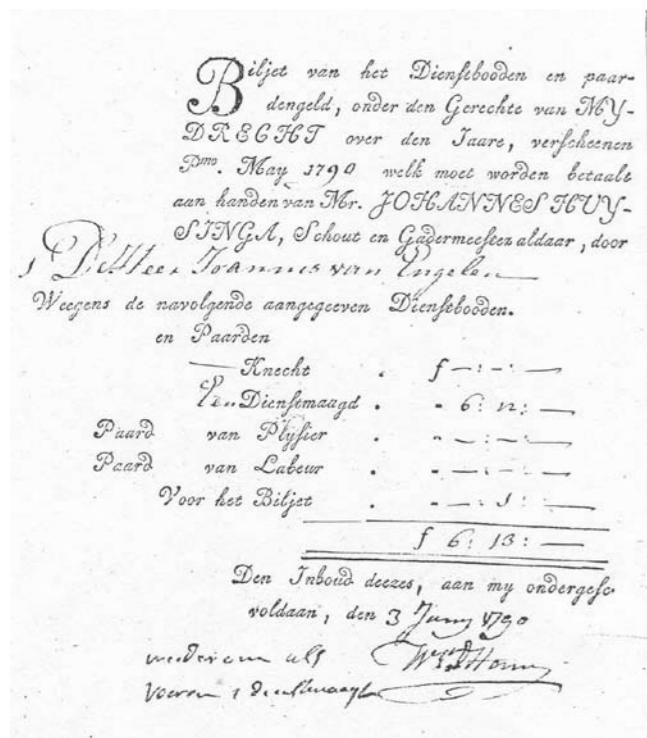
Daarnaast, om de armoe te bestrijden, moeten de veenbazen ook oortjesgeld betalen. Vijf oortjes per verveende roede grond. Dat geld moet worden afgedragen aan de protestantse diaconieën en de katholieke arbesturen. Eeuwenlang zal oortjesgeld onderwerp van discussie zijn, want veenbazen doen er veel aan daar onderuit te komen.

Steeds maar weer dat geld

In 1632 betaalt iedere Vinkevener elk jaar zes stuivers aan wat toen hoofdgeld heette. Babies jonger dan een jaar zijn uitgezonderd. De opbrengst is fl. 82,10,00. (gulden, stuivers, penningen). Het gerecht telt dan 275 zielen.

In oktober 1651 wordt ook het huisgeld in het veenweidegebied verdubbeld, want de republiek heeft geld nodig voor de eerste oorlog tegen Engeland. Rond 1700 is het afgelopen met de gouden eeuw en breken er slechtere tijden aan. Misoogsten en veel ziekten. De turfwinning gaat echter gaat gewoon en dat is voor de Staten 's Lands te Utrecht, die alsmaar in geldnood zit, een meevaller. Het gevolg is dan ook dat in 1719 het stuivergeld op turf omhoog gaat naar 300 gulden per morgen.

In 1726 komt Vinkeveen in opstand. Daniël Blondeel is de nieuwe ambachtsheer en heeft als schout en gadermeester gesjoemeld met het innen van familie-geld. Hij heeft namelijk geprobeerd ook de 50 %

korting te innen die de Staten van Utrecht eerder aan Vinkeveen verleend hadden. In 1729 wordt hij veroordeeld tot het betalen van de kosten van het conflict en moet hij het teveel ingehouden familiegeld dubbel terugbetalen.

Ook Mijdrecht weet hoe geld uit te geven. In 1727 geeft het gerecht gehoor aan een heerenbode van Mr. Cornelis Beernink groot 226 gulden en in 1731 blijkt uit de dorpszettingen dat 259 gulden is uitgegeven aan de blijde inkomst van proost A. van Dishoeck. Uit de ontvangen belastingen worden in 1785 betaald de schout, de baljuw van de proosdij, de secretaris, de schepenen, de buurmeesters, de bode, de predikant, de koster, de vroedvrouw, de turfpondsters, de nachtwaker, de chirurgijn en een drenkeling. Vier accijnzen, namelijk die op brood, vlees, bier en turf, zijn eind 18e eeuw goed voor 85 % van het totale belastingbedrag dat de gemiddelde inwoner dan moet opbrengen. Op die manier betaalt iedereen mee aan de lokale lasten. Pas veel later zullen bepaalde groepen inwoners daarvan worden uitgezonderd.

Het is 25 november 1795. De municipaliteit, die dan in Mijdrecht de macht in handen heeft, verklaart gelezen te hebben de publicatie van de representanten 's Lands te Utrecht over het heffen van de 50e penning. Het gaat om 100 miljoen gulden die de republiek aan de Fransen moet betalen "willen wij dit land niet als conquest voor eeuwig in hunnen handen zien". De som zal de eerstkomende 15 maanden moeten worden opgebracht. Het deel dat Utrecht moet betalen bedraagt 4,7 miljoen. Dit betekent dat alle ingezetenen voor eind december 2% van alle bezittingen en inkomsten als extra belasting moeten opbrengen. De heren A. Ver-

dam, H. van Wieringen en E. Kandelaar moeten als commissaris zien dat geld geïnd te krijgen.

De volkstelling op 1 oktober 1801 laat zien dat Mijdrecht dan 1771 inwoners telt, Abcoude 1059, Wilnis 785, Baambrugge 693, Uithoorn 658, Demmerik 384, Vinkeveen 329, Oudhuijsen 270, Loenersloot 178, Oudekoop 174 en Ter Aa 99.

De weeldebelasting komt er aan

Na het vertrek van Franse troepen komt minister Gogel rond 1805 met een voorstel de belastingheffing overal gelijk te maken. Hij noemt het personele belasting. Belasting over hetgeen de burger bezit.

Op 25 december 1811 laat Wilnis nog snel even weten dat ze geld tekort komen. De vijf centimes op de grondlasten zijn onvoldoende voor de benodigdheden van de gemeente voor wat betreft personeel en meubilair. Er moeten minstens 3371 francs worden binnengehaald en daar zijn nieuwe mensen voor nodig. Aangesteld worden Albertus Jan Klaus te Mijdrecht als ontvanger met een tractement van 200 francs en als commies van onderzoek de garde champêtre, Antonie Vleugel. Hij krijgt 100 francs.

Op 28 juni 1822 ondertekent koning Willem I de wet op de personele belasting. Die is dan gebaseerd op zes grondslagen te weten: huurwaarde, deuren en vensters, haardsteden, meubilair, dienstboden en paarden. Deze grondslagen worden hieronder beknopt toegelicht.

1. Belasting naar huurwaarde is verschuldigd door gebruikers van woningen en bedraagt 4% van de gemiddelde jaarlijkse onzuivere huurwaarde van alle woonhuizen binnen de dorpskern. Vrijgesteld zijn woningen beneden de twintig gulden jaarlijkse huurwaarde of verhuurd wordend voor minder dan 60 cent per week.
2. Voor deuren en vensters die uitkomen op straten, plaatsen, tuinen en wateren is het tarief 40 cent voor iedere deur of venster. Dit geldt voor gemeenten met minder dan 5.000 inwoners. Inwoners in grotere gemeenten zijn duurder uit.
3. Voor haardsteden of stookplaatsen geschikt om daarin vuur te stoken moet, vanwege het brandgevaar, voor de eerste kachel 40 cent betaald worden. Voor de tweede kachel wordt dat 75 cent. Voor drie of meer is het tarief 1,75 gulden.
4. Meubilair omvat gezamenlijke huisraad of inboedel geschikt voor persoonlijk gebruik. Voor elke 100 gulden waarde is het tarief voor de bewoner één gulden. Dat geldt voor juwelen, boeken, schildere-

rijen, antiek en muziekinstrumenten. Vijf hoofdstukken in de wet zijn gewijd aan uitzonderingen zoals o.a. bouw- en tuingereedschap, attributen voor vee en winkelinventarissen.

5. Dienstboden. Voor iedere werkbode moet zeven gulden betaald worden. Gaat het om een vrouwelijke dienstbode dan is het tarief vier gulden. Het maakt niet uit of ze uitwonend of inwonend zijn. Uitgezonderd zijn mensen in dienstbetrekking, dienstmeiden jonger dan vijftien, naaisters, oppassers en zogende minnen.
6. Paarden ouder dan drie jaar en dienend voor gemak vallen ook onder de wet. Voor zo'n paard moet de eigenaar jaarlijks 20 gulden betalen. Postmeesters, houders van rijtuigen en pikeurs betalen minder. Dat geldt ook voor ambtenaren. Zij betalen voor privé gebruik van hun dienstvaard slechts zeven gulden!

Papieren rompslomp

Elk jaar moeten de inwoners per 1 januari zeventien vragen beantwoorden op een door de gemeente uitgestuurd formulier. Die vragen gaan over het aantal woningen, de onzuivere huurwaarde, het aantal deuren en vensters, het aantal haardsteden en akkoord gaan met een taxatie van het meubilair of met 5x de onzuivere huurwaarde. Daarnaast kan men aangegeven of men de belasting van de vier eerste grondslagen wil afkopen.

Mocht het invullen problemen opleveren, dan kan voor die eerste vier grondslagen een taxateur worden ingeschakeld. Indien de bewoner zijn meubilair niet wil laten schatten, dan wordt de waarde simpelweg vastgesteld op 5 maal de onzuivere huurwaarde van de woning. Gemeentelijke schatters zullen voor de vrederechter worden beëdigd om te voorkomen dat er willekeur ontstaat. Indien meubilair wordt verdonkere-maand dan is de boete acht keer het bedrag dat anders aan belasting had moeten worden betaald. Het formulier niet binnen acht dagen terugsturen kost 20 gulden boete. De verschuldigde belasting kan in twaalf termijnen worden betaald. Een gemeentelijke commissie benoemt drie schatters die bij meningsverschillen over schattingen de beslissende stem hebben.

Ontduiking en gejammer

Al snel komt de eerste aanpassing van de wet. Gemeenten ten platten lande in de provincie Utrecht mogen vanaf 1 januari 1823 zeven opcenten heffen op de grondbelastingen en het personeel, veertig opcenten op 's rijksaccijns op het gemaal en 100 opcenten op 's rijksaccijns op sterke drank. Als dit onvoldoende is om de uitgaven te dekken, mag een gemeente belasting

heffen op weg-, straat-, kaai-, haven- en marktgeld. Lukt dit ook niet, dan is er nog belasting mogelijk op etenswaren, brandstof, fouragiën en bouwmaterialen.

De gemeente Vinkeveen is de eerste die reageert. Op 31 oktober 1822 laat ze weten. "Is goedgevonden en bepaald om ter bestrijding van de gemeentelasten aanvraag te doen tot het heffen van de volgende opcenten. Vijf opcenten op gebouwd, ongebouwd en personeel. De opbrengst wordt geschat op 82 gulden. Dat is meer dan de vijf opcenten op alleen personeel en meubilair. Veertig opcenten op het gemaal, het geslagt en op wijn. De opbrengst van de opcenten op sterke drank wordt op nihil geschat omdat geen verkoper of particulier dit uit eerste hand bekomt. De impost wordt elders voldaan. Desondanks blijft een tekort van 438 gulden waartoe toch weer een beroep op personele omslag moet worden gedaan."

De gemeente Mijdrecht ziet dit allemaal niet zitten en denkt aan omslagen op het onderhoud van de lantaarns, de brandspuit, de nachtwacht en een plaatselijke belasting op sterke drank. Uiteindelijk wordt besloten tot een extra heffing van één gulden op een mud tarwe, 40 cent op een mud rogge, 25 cent bovenop de rijksbelasting op slachtvee en drie cent op een kan wijn. Daarnaast wordt hondenbelasting overwogen.

In 1834 klaagt Vinkeveen dat de plaatselijke middelen zijn teruggelopen. De gemeente weet niet hoe dat komt. Van de personele omslag over 1835 is nog geen vierde deel ingekomen. Beslagleggingen omt die inning hard te maken, zijn nooit gedirigeerd. Dwangbevelen bliken effectief.

Rond 1841 laat de gemeente Mijdrecht weten "dat het te bejammeren is, dat in de aangrenzenden gemeentens Uithoorn, onder Noord Holland en Nieuwveen en Zevenhoven onder Zuid Holland de opcenten tot eene mindere hoeveelheid en wel van de sterke dranken

maar 50 procenten geheeven worden. Dit levert smokkelhandel op (immers 5 cents op een fles genever of brandewijn is geen gering verschil) mede door de ligging der gemeente aan de rivier den Amstel en de Gregt langs eene uitgestrektheid van meer dan twee uren gaands. Deze smokkel leidt tot verminderde inkomsten waardoor de gemeente zich genoodzaakt zal zien tot een supplementaire omslag.”

Deze maatregel blijkt een gevolg van het rijksbesluit in 1840 om de te machtig geworden provincie Holland te splitsen in Noord- en Zuid Holland waardoor, met de Amstel als grens, Uithoorn van Utrecht naar Noord Holland moest verhuizen.

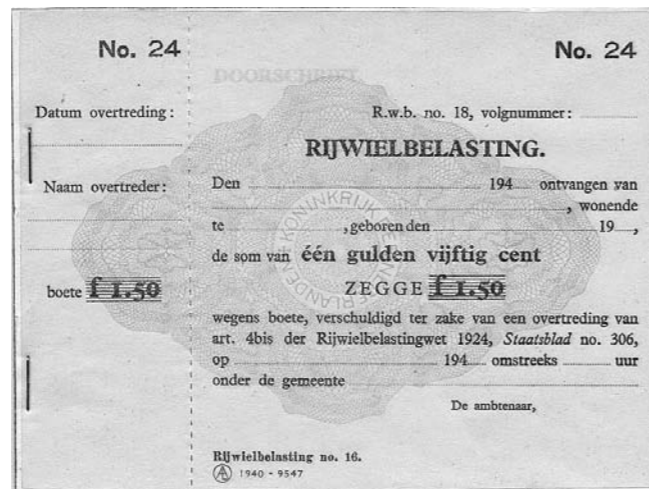
Op 11 maart 1842 schrijven Gedeputeerde Staten van Utrecht aan de burgemeester van Vinkeveen: “Gezien het adres van de armbesturen van de algemene armen te Vinkeveen houdende klagten dat vele veenlieden in gebreke blijven de oortjes slikgeld van iedere oude roede welke verveend wordt ten behoeve van de armen te betalen, die sedert onheugelijke jaren geheven zijn, met verzoek dat maatregelen worden genomen om de onwillige veenlieden tot betaling te verplichten.”

Steeds meer belastingen

In 1896 krijgt de personele belasting gezelschap van de eerste motorrijtuigenbelasting. In 1927 volgt de wegebelaasting. Tot ver na WOII komen belastinginspecteurs naar aanleiding van de aangifte soms thuis kijken naar artikelen van waarde, zoals schilderijen en juwelen. Ook de grondslag waarop de huurwaarde is gebaseerd, blijft reden voor ongenoegen en discussie. In 1914 wordt naast de bestaande personele belasting en de vele accijnzen een vorm van inkomstenbelasting ingevoerd. Belasting op bezit en levensbehoeften krijgt langzaamaan gezelschap van belasting op draagkracht. Het is slechts een van de vele wijzigingen die eerder jarenlang de belastingheffing door rijk, provincie en gemeenten hebben bepaald.

Een mooi voorbeeld is de rijwielbelasting. Tussen 1924 en 1941 moest er op de fiets een rijwielplaatje gemonteerd worden om gebruik te mogen maken van

de openbare weg. Het meest bijzondere van deze belasting is, dat het verschil tussen arm en rijk in die tijd door de regering zo duidelijk zichtbaar werd gemaakt. Rijke Nederlanders kochten een plaatje. Armen en werklozen kwamen in aanmerking om een gratis plaatje af te halen. De betaalde plaatjes waren gaaf, de gratis plaatjes hadden in het midden een rond gat.

WOZ en OZB

In 1964 volgt de loonbelasting. In 1969 weer een variant: omzetbelasting op allerlei diensten en artikelen. Belasting op Toegevoegde Waarde (BTW) gaat het heten. Tot 1970 blijft de personele belasting onderwerp van veel aanpassingen. Daarna volgt een grote omslag. Omdat de grondbelasting, de straatbelasting en de personele belasting hun langste tijd hebben gehad en niet langer houdbaar zijn, volgt een nieuwe belasting gebaseerd op het profijt- en draagkrachtprincipe: de Onroerend Goed belasting (OGB) ziet het licht. In 1970 wordt de OGB opgenomen in de gemeentewet, waardoor gemeenten er grote zeggenschap over krijgen. Voor iedere 3.000 gulden waarde van een huis stelt de gemeenteraad een OGB tarief vast. Tussen 1994 en 1996 wordt dat tarief in de gemeente De Ronde Venen om allerlei redenen met 25% verhoogd. Op 1 januari 1997 treedt de wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ) in werking, waarin weer eens gepoogd wordt meer duidelijkheid te verschaffen in de al twee eeuwen durende discussie over het waarderen van onroerend goed. Geen waardering van goederen meer, maar van zaken. Verbreding van de grondslag vormt de rechtvaardiging voor de wet.

Het gevolg van de WOZ is dat het arsenaal woningen en bedrijfspanden in de gemeente opnieuw moet worden getaxeerd en het tarief niet langer in eenheden van 3.000 gulden maar in eenheden van 5.000 gulden wordt vastgesteld.

Het resultaat van een nogal ruim uitgevoerde taxatie is dat het woningbestand in De Ronde Venen in één klap ruim 34% meer waard wordt en op 3,7 miljard gulden wordt getaxeerd. Het regent dan ook bezwaarschriften

en de gemeente moet veel geld op tafel leggen om die af te handelen. Door die taxatie staat de gemeente De Ronde Venen wel meteen tweede op de lijst van rijke gemeenten in Nederland, maar de burger met zijn huis van 150.000 gulden ziet daar nu een fiscaal prijskaartje van 201.000 gulden aan vast geprikt.

Om de inwoner niet te veel te laten bloeden voor die forse waardestijging besluit de gemeenteraad voor 1997 genoeg te nemen met 6% meeropbrengst in plaats van de begrote 12%. In 1998 wordt besloten het tarief alleen te verhogen met de inflatie. Die wordt dan vastgesteld op 2%. Even rust aan het front. Dan komen weer die nare berichten uit Den Haag dat het Rijk rijke gemeenten gaat korten ten voordele van de grote steden. De angst straks minder geld te krijgen slaat weer toe. Het gevolg is dat in 1999 en 2000 het tarief door de gemeenteraad ieder jaar weer met 12% wordt verhoogd. Zo heeft de gemeente De Ronde Venen kans gezien om in zes jaar tijd de belasting op de eigen woning met 70% te verhogen.

De geschiedenis blijft zich herhalen

Tot 2006 betalen zowel eigenaren als huurders OZB. Maar met ingang van 2007 geldt de OZB alleen voor eigenaren en worden huurders vrijgesteld. In 2011 bepaalt de raad van de gemeente De Ronde Venen dat het nieuw gebouwde en toch wel dure zwembad uit de OZB moet worden betaald. Dit betekent dat de kosten voor een gemeenschapsvoorziening waar iedereen gebruik van mag maken betaald moeten worden door de bezitter van een eigen huis. Maar er is meer aan de hand. De wet stelt dat de hoogte van de OZB is gekoppeld aan de waarde van het pand. En hoewel de huizenprijzen in 2011 zijn gedaald, mag de OZB toch gemiddeld iets meer dan 3 procent omhoog. Dat is mogelijk, omdat de norm op basis waarvan gemeenten de OZB mogen laten stijgen, niet is aangepast aan economische krimp. In 2012 gebeurt hetzelfde. Ondanks de economische malaise gaat de regering in 2012 uit van 1,25 % groei en 2,5% inflatie.

Voor gemeenten betekent dat de OZB zomaar met 3,75% omhoog mag, waarmee subsidie land gered lijkt. Maar er zijn nog meer mogelijkheden om als gemeente geld binnen te krijgen. Er zijn namelijk politieke partijen die, wanneer ze aan de macht komen, ook het rioolrecht in de OZB willen onderbrengen. Daardoor moet de bezitter van een eigen huis dan weer meer bijdragen aan gemeenschapsvoorzieningen. De grote vraag wordt dan: “Zou een gemeenteraad gedomineerd door raadsleden met een eigen huis dat kunnen beïnvloeden?”

Voorlopig is nog wat ruimte, want volgens de wet kan

een gemeente naast de OZB de volgende belastingen heffen: baatbelasting, forensenbelasting, parkeerbelasting, hondenbelasting, reclamebelasting, precariobelasting, begrafenisrechten, havengelden, bouwgrondbelasting, leges, marktgeldbelasting, afvalstoffenheffing, rioolheffing en reinigingsrecht.

Tenslotte: Waar het belastingen betreft, zal de geschiedenis zich blijven herhalen. Ook in De Ronde Venen.

Aanvullingen:

1. De Oord dateert uit het begin van de 80-jarige oorlog. Eerst zijn het noodmunten om, als gevolg van de langdurige belegeringen, huurtroepen te betalen. Goud en zilverwerk wordt gevorderd om door plaatselijke smeden tot geld te worden verwerkt. In 1573 wordt door de Staten van Holland en Zeeland stempeling voorgeschreven waarmee de duit en de penning het levenslicht zien. In die tijd wordt gerekend met guldens, stuivers en penningen. Een gulden omvatte 20 stuivers, de stuiver 16 penningen en de duit twee penningen. Een kwart stuiver heette oortje.
2. De oppervlaktemaat ‘morgen’ komt van wat een boer op een ochtend kan ploegen en komt overeen met 0,8516 ha.
3. Heerenbede: Als de landheer geld nodig heeft, schrijft hij een lening uit.
4. Ketelgruit is een ingrediënt van bier. Later kwam hop daarbij.

Geraadpleegde bronnen:

- RAU: Toegang 58 stuk 369 Raming huisgeld per dorp.
- RAU: Commissieboek Staten van Utrecht.
- RAU: Archief bisschoppen.
- RAU: Groot Plakkaatboek.
- Gemeenteverslagen en veenderijregisters Mijdrecht, Vinkeveen en Wilnis.
- Wikipedia.

Dank aan Hans Heniger voor zijn aanvullend onderzoek inzake de rol van de Staten van Utrecht in de 16e eeuw.

Heeft u ze ook nog?

Het aantal reacties op onze klassenfoto's begint wat te groeien. Na de editie van maart ontvingen we de hieronder weergegeven reacties.

Stef Veerhuis: "Een foto, die komt uit ons familier-schief. Hij is ooit naamloos tot mij gekomen. Ik ga maar van uit, dat er mogelijk een tante van me op staat.... Het betreft een schoolklas uit 1922 van de r.k. Meisjesschool, die stond naast de Kerk in Driehuis / Mijdrecht."

Van de heer Pauw (Kannelaan) uit Wilnis ontvingen we een foto van de Fröbelschool uit 1917. Staand links zien we Juffrouw Van de Zon en het tweede meisje naast haar is Corrie Bos. Op de tweede rij van onderen zit Hein Schellingerhout. Meer namen zijn van deze foto niet bekend.

Eveneens uit 1921 is bijgaande foto die we ontvingen van de heer Joop Gentenaar. Hij vertelt:

"Op de tweede rij, het vijfde kind van rechts is mijn oom Cornelis Gentenaar, ca. twee jaar geleden te Nijmegen op 91 jarige leeftijd overleden na een huwelijk van bijna 70 jaar. Mijn hobby is genealogie, en zowel mijn moeder als mijn vader zijn in Wilnis geboren, zodoende heb ik aardig wat foto's van het verleden uit de Ronde Venen. Ook weet ik de personen op de foto bij naam, en er zullen ongetwijfeld nog nakomelingen in de buurt wonen. De tweelingzuster van mijn grootvader, Johannes Cornelis, is de grootmoeder (Marretje) van Herman van Soest."

Mocht u als lezer(es) namen van de gefotografeerde opa's of oma's kennen? We weten het graag.

HERVORMDE SCHOOL 1921		
HESTER DE DEUN	15 JAM DAM	27 ARIE VAN DAM
JANNEKE WAAS	16 KLAAS VIS	28 HANS DE DEUN
ANNIE VAN SCHALK	17 TEUS SMIT	29 NI
DEBBIE POPPINK	18 GERIE DAM	30 HENK V. LEEUW
CORRIE KANISWIJK	19 LETTA VADDEL	31 ARIE V. VLIST
MILLIE BOELE	20 CORRIE BRUNT	32 GEB. V. DAM
ALIE VAN LEEUWER	21 JANNIE POPPINK	33 NI
AAGJE VIS	22 NEL VAN HAM	34 TRIN. DEYER
WIMKE VANVAART	23 JO ELEDAA	35 GEB. V. LEEUWER
SIERTJE HONER	24 DAAN SCHADPHUIZEN	36 GEB. V. LEEUWER
GEERT KROON	25 MEES SCHADPHUIZEN	37 NI
CORRIE OOSTVEEN	26 CORNELIS GENTENAR	38 NI
MAINTJE VIS	27 NEE'S DE HEUS	
ANNIE FOYER	28 NI	

Die oude klassenfoto's?

Van de heer Leen van Kreuningen kregen we een nadere reactie op de foto van de christelijke school uit Vinkeveen, afgebeeld en nader ingevuld in ons vorige nummer:

"Naast mij (eerste rij helemaal links) zit volgens mij Bruinie van Mulligen (met witte strik) en daarnaast mijn vriend Jaap Rijdes en dan Jaap Hoogendoorn. Dus geen Eindhoven, dacht ik. Met dank voor publicatie! Heel leuk."

Kent u alle namen van uw klasgenoten nog?

Dat is dan mooi. Bent u juist nieuwsgierig naar vergeten namen? Dan kunnen we onze plaatsgenoten vragen mee te denken. U kunt uw foto's aanleveren bij Jaap Meulstee. Dat mag digitaal via meuls63@planet.nl, u kunt uw foto ook (tijdelijk) afgeven. Dan scannen we de foto en plaatsen deze in één van onze volgende edities.

Napoleon en de conscriptie

Door Fred de Wit

Bij het begin van het nieuwe jaar wensen wij elkaar een goed en gelukkig Nieuwjaar. Pas aan het einde van het jaar weten we of onze wensen zijn uitgekomen en hoe het jaar in de geschiedenis te boek zal staan.

Elk jaar schrijft geschiedenis

Laten we even 100 jaar terug gaan naar 1912. In Amsterdam werd voor het eerst een agent ingezet om het verkeer te regelen en op 7 februari werd de 2e Elfstedentocht gereden met Coen de Koning als winnaar. Het passagiersschip de Titanic botste tegen een ijsberg. Ten gevolge daarvan verdronken 1503 mensen, waaronder 3 Nederlanders. Slechts 700 personen overleefden de ramp. Als we 200 jaar terug gaan naar 1812, dan kunnen we spreken over een rampjaar dat veel ellende en verdriet over ons land heeft gebracht. Napoleon begon op 23 juni een veldtocht tegen Rusland met een leger van 500.000, man waaronder 15.000 dienstplichtige Nederlandse soldaten. Slechts een paar honderd van hen keerden in ons land terug.

Ons land ingelijfd bij Frankrijk

Op 9 juli 1810 had ons land zijn zelfstandigheid verloren en vormde toen een deel van het Franse keizerrijk. Franse wetten werden hier ingevoerd en Franse ambtenaren controleerden of hieraan gevolg werd gegeven. Wanneer men zich hiertegen verzette, werden strenge straffen uitgedeeld. De Mijdrechtse burgemeester (maire) Van Doorn van Noordscharwoude - die eerst een belangrijke rol had gespeeld bij de Bataafse Revolutie, vervolgens trouw had gezworen aan deze Republiek en hierna aan koning Lodewijk van het koninkrijk Holland en sinds 1810 aan keizer Napoleon - ging toen de herbergen in het dorp langs om ordeverstoringen te voorkomen. Hij maakte de mensen duidelijk dat men loyaal diende te zijn aan de Franse overheid.

De dienstplicht - ook wel conscriptie genoemd - werd ingevoerd en de eerste dienstplichtigen in Mijdrecht, Wilnis en Vinkeveen moesten zich melden voor het leger of de vloot. Het rekruteren en de verdere organisatie hiervan was een taak van de burgemeesters. De bekendmakingen gebeurden door aanplakbiljetten en door de plaatselijke omroeper. Bovendien moesten predikant E. de Bruijn en pastoor A. van Lakerveldt vanaf de kansel de kerkgangers ook op de hoogte brengen van de dienstplicht. Omdat er nog geen burgerlijke stand bestond, eiste de overheid toegang tot de kerkelijke registers waarin de doop, het trouwen en

het overlijden werden genoteerd. Zo kon de overheid achterhalen wie voor de dienstplicht in aanmerking kwam. De kerkgangers moesten er tijdens de preek op attent gemaakt worden dat zij de keizer moesten eerbiedigen en zich aan de wetten van de overheid dienden te houden. Een afschrift van de preek diende aan de burgemeester te worden afgegeven.

Het lag voor de hand dat er flink verzet was tegen de dienstplicht die ons land hiervoor nog nooit had gekend. Te meer omdat de militairen niet begrepen waarvoor en tegen wie zij eigenlijk moesten vechten in landen die zij helemaal niet kenden.

De dienstplichtige die zich niet meldde, kreeg van de burgemeester een oproep om hieraan alsnog te voldoen. De straffen voor de dienstweigeraars, die alsnog werden opgepakt, waren niet mals. De ouders werden eveneens gestraft.

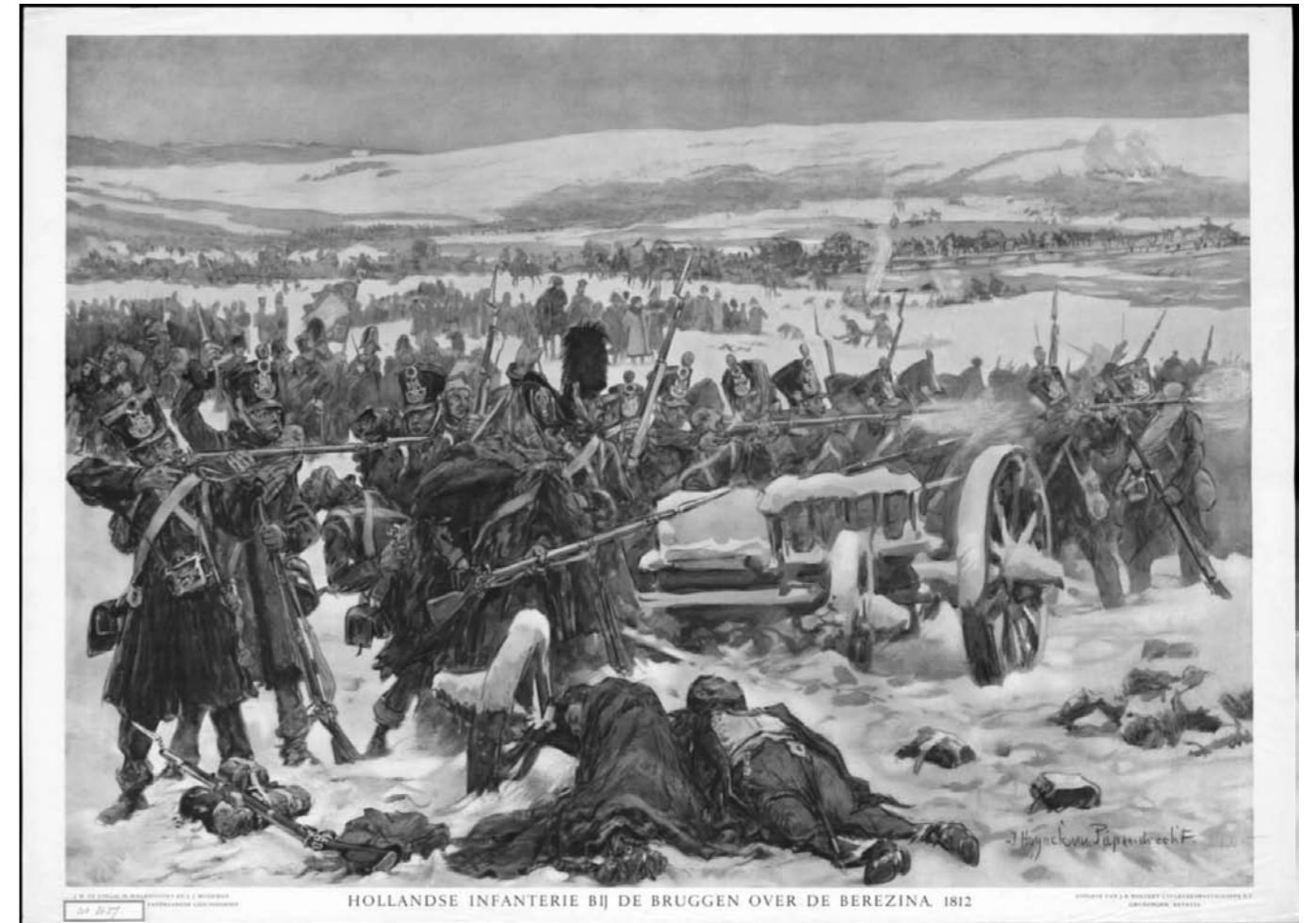
De onvrede tegen het bewind groeide steeds meer. Zo werd de burgemeester van Nieuwkoop door 50 man met stokken en messen overvallen en werden hem de oproepregisters afgenomen. Dit gebeuren zal in De Ronde Venen beslist niet onopgemerkt zijn gebleven. Ook in Utrecht braken er rellen uit.

De wapens die de burgers in hun bezit hadden, werden ook genoteerd. Op 4 juli 1811 kreeg de burgemeester van Wilnis de opdracht om de in zijn gemeente aanwezige oorlogswapens te noteren. Dit leverde niet veel op. Zes personen bleken in het bezit van een geweer te zijn en drie van een sabel.

Wanneer men voor de dienstplicht werd opgeroepen moest men deze plicht gedurende een periode van vijf jaar vervullen en in oorlogstijd was dit onbepaald. Men kon zich ook als vrijwilliger voor de dienstplicht aanmelden. Als men bedenkt dat Napoleon voortdurend oorlog voerde, was dit geen prettig vooruitzicht. Toch meldde Antonius van Grieken uit Waverveen zich hiervoor en hij werd ingedeeld bij het Elfde Regiment Huzaren.

De dienstplichtigen uit De Ronde Venen

In opdracht van de burgemeester van Wilnis en Oudhuizen kreeg de gemeentebode Jan van Zijl de ondankbare opdracht om met een brief de huizen van dienstplichtigen af te gaan om hen op te roepen voor de dienstplicht.

Deze brief was gedateerd op 14 september 1811 en door de burgemeester ondertekend. Deze brief moest persoonlijk afgegeven worden en de betrokkene moest tekenen voor ontvangst. Bij afwezigheid moest dat gebeuren door één van de ouders of de voogd. Het betrof Antonius Boetkees, Joannes Bader, Gerrit van Beek, Hendrik van Duren, Dirk Hoogendoorn, Arie de Kruif, Jan Katsburg, Gerrit van der Kroef, Antonius Schoonderwoert, Otto Twaalfhoven en Ary van Vliet. Zij moesten op 19 september 's morgens om 9 uur aanwezig zijn bij de Hoge Brug te Oudhuizen. Daar werden zij per Wilnise schuit naar Breukelen getransporteerd om deel te nemen aan de loting voor het leger van het kanton Mijdrecht. Een aantal opgeroepen mannen uit Mijdrecht had niet gereageerd en burgemeester Van Doorn moest daarom aan de rekruteringsambtenaar verklaren waarom Jurrie Schelling zich niet had gemeld. Later bleek dat Schelling in Leiden in de gevangenis zat wegens landloperij en diefstal. De Vinkevener Gerard Oostveen stond volgens de griffier van de burgemeester van Vinkeveen nergens ingeschreven en Ary van Diemen was naar het ziekenhuis verwezen vanwege stijve vingers. Jan van den Berg had last van hoofdzeer en Lambertus Mulder had eveneens een ziekte. Of deze ziektes serieus moesten worden genomen, valt te betwijfelen. A. Compier uit Wilnis zou een plaatsvervanger willen sturen en

Antoine Elfers uit Mijdrecht was spoorloos. Het vermoeden bestond dat hij zich in Arnhem zou ophouden. Vandaar dat burgemeester Van Doorn zijn collega in Arnhem verzocht hem aan te houden. De burgemeester van Arnhem schreef terug dat hij met spoed de resultaten van zijn zoektocht zou laten weten. Getrouwde dienstplichtigen kregen vrijstelling en daarom werd er veel getrouwd, hoe arm de mensen het ook hadden. Ook het aantal afgekeurden was groot. Dat kwam door de armoede, waardoor velen een slechte gezondheid hadden. Napoleon had steeds meer soldaten nodig. Op 11 januari 1812 verscheen er een publicatie van burgemeester Anthonie Heijstek van Wilnis en Oudhuizen. Hierin deelde hij mede dat hij op woensdag 15 januari 's morgens van 9 tot 12 uur in het huis der gemeente bij Harmanus van Os de inschrijving zou noteren van alle mannelijke personen in de gemeente die behoren tot de dienstplichtigen van 1810. Dit waren alle jongemannen die in het jaar 1790 waren geboren. Wie niet kwam opdagen, was strafbaar

Ook paarden werden gevorderd

Voor de cavalerie had Napoleon ook paarden nodig. Het gemeentebestuur van Wilnis kreeg op 20 januari 1813 een boze brief van de onderprefect waarin die vaststelde dat de burgemeester de vordering van de

paarden saboteerde. Veel gezonde paarden zouden niet geleverd zijn. De burgemeester zou een voorbeeld moeten nemen aan zijn collega's van Abcoude en Baambrugge. Zij hadden wel voldaan aan de verplichte levering.

Per ordonnans kreeg het bestuur van Vinkeveen op dezelfde datum het bevel om alle paarden van vijf tot tien jaar op 23 januari te laten keuren in Amsterdam. Van de achttien paarden werd slechts één paard goedgekeurd. Eerder, op 8 februari 1812, had de burgemeester van Wilnis al 150 flinke geschikte en gezonde cavalisten moeten sturen. Maar van de lichte in 1812 werden alleen maar Cornelis van Breemen, Antoine van Vliet en Horst van der Vliet geschikt bevonden.

Op 21 april 1813 liet de burgemeester van Vinkeveen aan zijn collega van Waverveen weten dat alle mannen die in de gemeente geboren waren tussen 1773 en 1792 zich hadden gemeld. Maar toen hij hen mededeelde dat hij ze geen uitstel van de dienstplicht kon geven, waren ze allemaal weer vertrokken. De assistenten van de burgemeester en een lid van de gemeenteraad hadden zich wel vrijwillig laten inschrijven.

De burgemeester had daardoor een groot probleem en hij wilde naar Amsterdam gaan om daarover te spreken met de onderprefect. Hij vroeg de burgemeester van Wilnis, die hetzelfde probleem had, om met hem mee te gaan.

Op 22 april 1813 ontvingen de burgemeesters weer een brief van de prefect. In het land hadden ongeregelde tegen de dienstplicht plaats gevonden. Men wees er op dat de plaatselijke autoriteiten hiervoor verantwoordelijk waren en dat het de taak van de burgemeesters was om ongeregelde te voorkomen. In april 1813 moesten ook de mannen tussen 40 en 60 jaar zich voor de Nationale Garde opgeven. Maar het is onduidelijk of hier iets mee is gebeurd.

De dienstplicht was vooral gedurende de laatste twee jaren van het Franse bewind de belangrijkste oorzaak van verzet. Functionarissen, die volgens de Franse overheden ongeschikt waren, werden vervangen. Deze nieuwe personen hadden de eed van gehoorzaamheid aan de constitutionele wetten van het keizerrijk en van trouw aan de keizer moeten afleggen. Voor deze functies werd over het algemeen personen benoemd die voorkwamen op de lijst van de hoogstaangeslagenen van de belastingen. Zij hadden immers bij het niet voldoen aan de opdracht van hogere instanties veel te verliezen vanwege de op te leggen boetes, die ze zouden moeten betalen. Ze pasten wel op om die bevelen niet uit te voeren.

Op 21 mei 1813 werden bij Würtchen het Pruisische en Russische leger door Napoleon verslagen. De kerken moesten op bevel van Hare Majesteit de Keizerin een dankdienst houden. In een speciale brief werd predi-

kant Van Engelen door de Waverveense burgemeester hiertoe verplicht.

Het einde van het keizerrijk

Op 25 juni 1812 viel Napoleon met zijn Grande Armée van 500.000 man Rusland aan. De aanval begon goed. De overtocht over de toenmalige grensrivier de Njemen ging voorspoedig. Maar met zo veel soldaten en materiaal stokte het fourageren en daarmee de opmars. Het Russische leger zich had grotendeels teruggetrokken. Kleine, achtergebleven eenheden vielen het Franse leger voortdurend aan. Daardoor verloor Napoleon in de eerste weken al 130.000 man aan gesneuvelden, gewonden, desertie en uitputting. Later kwam daar de koude nog bij. Vooral ook omdat er geen voedsel was en de soldaten op zo een felle koude niet waren gekleed.

Pas in het najaar veroverde Napoleon met slechts 140.000 man de stad Moskou. Maar voordat de Russen de stad verlieten, hadden ze de stad, die grotendeels uit houten huizen bestond, in brand gestoken. Napoleon kwam met een vredesvoorstel maar Tsaar Alexander wilde daar niets van weten. Door het gebrek aan onderdak, voedsel, ziekte en de strenge koude werd het leger van Napoleon, toen de winter inzette, gedwongen om Moskou te verlaten. De terugtocht was een grote chaos. De soldaten vochten niet meer tegen de vijand maar vluchtten om hun leven te redden.

Bij de rivier de Berezina bouwden Nederlandse pontonniers op 24 november, bij een temperatuur van 35 graden onder nul, een noodbrug waardoor Napoleon naar Parijs kon vertrekken. Hij had vernomen dat daar plannen werden gesmeed voor een staatsgreep. Van de 400 Nederlandse pontonniers overleefden zes mannen en hun commandant de veldtocht naar Rusland. Van de 500.000 soldaten aan Franse zijde hebben maar 20.000 man deze oorlog overleefd. Napoleon had de strijd verloren. Een jaar later waren wij bevrijd van het Franse regime.

De Nederlandse soldaten

De Nederlandse dienstplichtigen waren voornamelijk ingedeeld bij de regimenten 123 tot en met 126. Van de 15.000 dienstplichtigen uit ons land zijn er maar een paar honderd behouden teruggekeerd. Vele achterblijvende familieleden en vrienden hebben hun dierbaren na vertrek nooit meer terug gezien. Onlangs is in Litouwen nog een massagraaf van militairen gevonden. Men dacht aanvankelijk dat het ging om een graf uit de Tweede Wereldoorlog. Verder onderzoek wees echter uit dat de stoffelijke resten de overblijfselen waren van soldaten uit 1812.

Aan het einde van het jaar 1814 werden de burgemeesters van De Ronde Venen verzocht een lijst op te maken van de dienstplichtigen die niet waren terugge-

keerd en die niets meer van zich hadden laten horen. Aangegeven moest worden aan welke veldtocht zij hadden deel genomen met vermelding van het laatste regiment en de laatste brief en plaats die zij van de soldaat hadden ontvangen.

In de gemeentearchieven van Mijdrecht, Wilnis en Vinkeveen zijn geen complete archiefstukken aanwezig van de opgeroepen soldaten en ook niet van hun terugkeer. In Vinkeveen is wel een soldaat teruggekeerd. Hij is er later veldwachter en herbergier geworden. Tevens was hij uitstekend in het schrijven van liefdesbrieven. Maar dat kunt u lezen in het boek over de geschiedenis van Vinkeveen en Waverveen dat op 10 april is gepresenteerd.

Het is niet gemakkelijk om gegevens over de soldaten te krijgen omdat men niet alleen de gemeentearchieven moet raadplegen, maar ook het Utrechts Archief, het Nationaal Archief in Den Haag, het Legermuseum in Delft en het archief van het Departement van de Zuiderzee, dat zich in het Rijksarchief in Haarlem bevindt.

Tevens zijn er lijsten van regimenten van Nederlanders aanwezig bij het Sevice Historique de la Défence in Vincennes in Frankrijk. Daar komt nog bij dat de spelling van de namen soms is verfranst. De naam De Jong werd bijvoorbeeld "Deyonghe". Het is zeker dat ook in De Ronde Venen vergeefs is gewacht op dienstplichtigen die nooit zijn teruggekomen. Het onderzoek naar soldaten uit onze gemeente, die de tocht naar Rusland hebben overleefd, heeft tot dusver niets opgeleverd. Na de bevrijding van de Franse overheersing schreef de Commissaris van de Koning in 1815 brieven naar de burgemeester van Waverveen om inlichtingen betreffende teruggekeerde militairen uit Rusland in zijn gemeente. De brieven werden door burgemeester Asmus niet beantwoord. Uit de gemeente Abcoude zijn 3 mannen teruggekomen.

Geraadpleegde archieven:

Streekarchief Vecht en Venen: Militaire zaken en correspondentie gemeente Wilnis, Mijdrecht, Vinkeveen en Waverveen gedurende van 1810-1813.

Geraadpleegde bronnen:

- Doctoraalscriptie M. Jacobs-de Ligter: De Ronde Venen in de Bataafs-Franse tijd, 1795-1813. Oktober 2002
- C.F. Gijsberti Hodenpijl: De Fransch-Bataafse Armée, 1889
- A. en H. Algta: Dispereert niet. 20 Eeuwen historie van de Nederlanden. Uitgeverij T. Wever, Franeker. 1978.

Waar werd dit voor gebruikt?

Eén van de doelen van Museum De Ronde Venen is zo veel mogelijk informatie over haar museum-objecten te verzamelen en te registreren, opdat deze behouden blijft voor toekomstige generaties. In de collectie van Museum De Ronde Venen zitten echter enkele objecten, waarvan zelfs onze deskundigen niet weten waar het voor werd gebruikt. Wij hopen dat u ons hiermee kunt helpen!

Dit metalen voorwerp is 17 cm lang en heeft een puntige hoek aan het uiteinde. De grillige vorm doet vermoeden dat het handgemaakt is, mogelijk gesmeed ijzer. Wie weet waar dit voorwerp voor is gebruikt? Wie ons hier meer over kan vertellen, mag dit mailen naar: info@museumderondevenen.nl of bellen met 0297 - 262 223. De gouden tip verdient een mooi boek uit de museumwinkel!

Het object van vorige keer was een zogeheten zakken-tang. Deze is gebruikt om gevulde juten zakken op te tillen, b.v. met een kraantje waarbij het oog aan een haak hangt. Door het gewicht van de zak wordt de tang aangetrokken zodat hij zelfs bij zware zakken niet los kon schieten. Als de zak op zijn plaats staat, gaat de tang vanzelf open.

De winnaar van vorige keer is: Henk Priem uit Vinkeveen. Gefeliciteerd!

DE NALATENSCHAP slot

Door Stef Veerhuis

Op 11 april 1878 overleed op 72 jarige leeftijd Joannes Constantinus van der Heijden notaris, voorheen residerende te Mijdrecht, echtgenoot van Helena Maria Verwayen en vader van een grote en verdrietige kinderschare. Henricus Josephus Hubertus van der HEIJDEN, zesde kind in lijn, was een jaar eerder reeds in de voetsporen van zijn vader getreden en zou tot aan zijn overlijden, net als zijn zoon en kleinzoon, kantoor blijven houden achter de imposante voorgevel van Dorpsstraat 23.

Kerkschappen

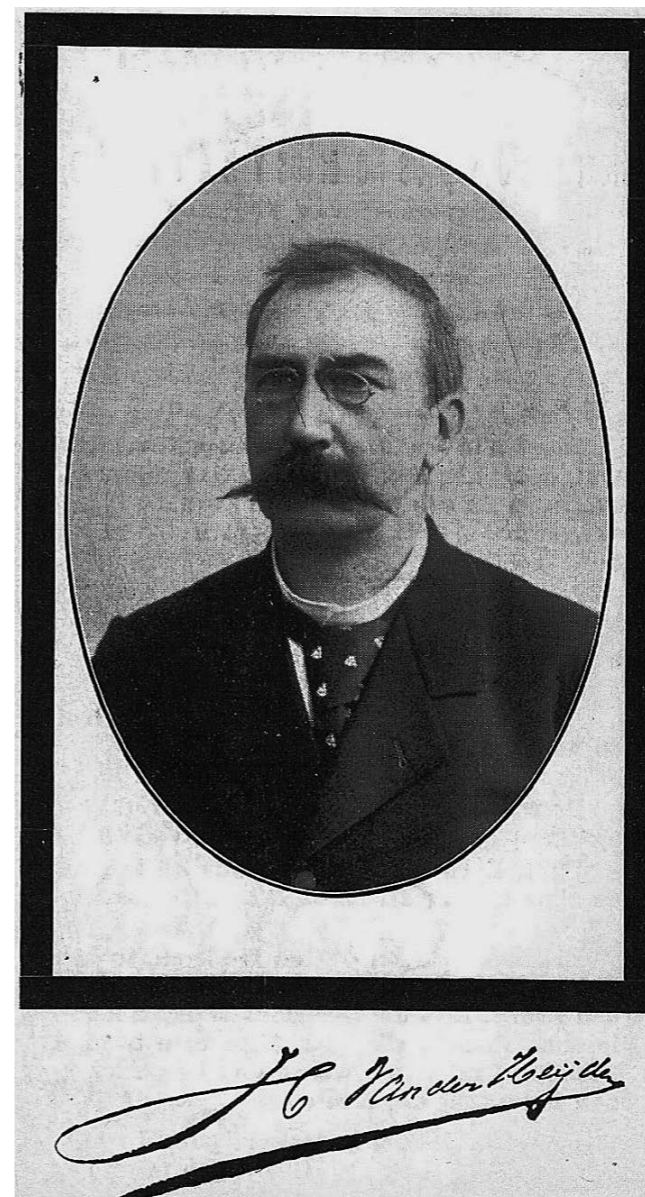
Henricus Josephus Hubertus van der Heijden werd later ook lid van de Provinciale Staten van Utrecht, was voorzitter van het Waterschap Groot-Mijdrecht en secretaris van de Vinkeveense en Proosdijer polders. Zijn maatschappelijke betrokkenheid zal dus in ruime mate aanwezig zijn geweest. Waarschijnlijk liet zijn gezondheid wel te wensen over, want achter op zijn bidprentje stond vermeld dat hij, na een langdurig en geduldig lijden en na meermalen de H.H. Sacramenten ontvangen te hebben, op 3 januari 1908 was overleden. Iedere afspraak was voor hem belangrijk, zijn plichtsgetrouwheid en de noodzaak konden m.i. niet treffen der tot uitdrukking worden gebracht in een akte die een dag eerder werd opgemaakt. Daarin werd melding gemaakt, dat "wegens verhindering" (van zijn vader) zoon J.F.W.J. van der Heijden kandidaat notaris te Mijdrecht op 2 januari 1908 aanwezig was op het erf van A. Burggraaf nabij het stoomgemaal te Waverveen. Op verzoek van Dirk van Egmond senior, landbouwer en voorzitter van het Nederduitsch Hervormd kerkbestuur te Waverveen, vond daar de verkoop en overdracht plaats van de kerkschappen. Klaarblijkelijk een formaliteit, want zelfs het aantal schappen werd in de akte niet vermeld, Klaas de Boer, als enige aanwezig, kocht de hele kudde voor fl. 304,-

Henricus Josephus Hubertus van der Heijden zesde kind in lijn, zoon van Joannes Constantinus van der Heijden en Helena Maria Verwayen werd geboren op 20-11-1845 in Vinkeveen en overleed op 03-01-1908 in Mijdrecht. Notaris te Mijdrecht van 1877 - 1908. Hij huwde op 08-05-1871 Arnolda Jacoba Maria Gallé, geboren in Arnhem op 15-10-1850, dochter van Johannes Franciscus Gallé en Johanna Hendrica Nijenhuis. Zij overleed op 6-7-1928 in Haarlem.

Uit dit huwelijk:

1. Johannes Constantinus Josephus, geboren op 28-02-1872 in Mijdrecht.
2. Johanna Constantia Maria, geboren op 24-04-1873 in Mijdrecht.
3. Johannes Franciscus Wilhelmus Josephus, geboren op 10-06-1874 in Mijdrecht.
4. Richard Elias Josephus, geboren op 25-10-1875 in Mijdrecht.
5. Theodorus Jacobus Josephus, geboren op 15-01-1877 in Mijdrecht.
6. Helena Wilhelmina Maria, geboren op 31-12-1878 in Mijdrecht.
7. Wilhelmina Henriëtta Maria, geboren op 19-07-1881 in Mijdrecht.

Genealogie van der Heijden > 3

Bidprentje foto H.J.H. van der Heijden.

Synagoges

Een andere akte die enkele jaren eerder passeerde op 30 november 1905 en mijn aandacht trok, betrof de verkoop van de synagoge van de Nederduitsche Israëlitische Gemeente die ooit heeft gestaan in de Kerkstraat van Mijdrecht. Het waarom werd duidelijk aan de hand van de bijgevoegde notulen van de vergadering, die gehouden werd op 13 november 1905. Het gebouw werd al sedert jaren niet meer gebruikt, was oud en vervallen en er was dringend onderhoud noodzakelijk. Maar de financiële middelen ontbraken en bovendien stond er sedert 1875 ook nog een lening uit van fl. 700,- bij K. van Wieringen Hzn., die op aflossing had aangedrongen. Voldoende redenen voor Joseph de Jong, Koopman te Mijdrecht, om als lasthebber van Mej. Jaantje de Jong, Christje de Jong, coupeuse, Aaltje Izaak wed. van Elias Heijmans, Heijman Heijmans en Salomon Heijmans, kooplieden, en Kaatje Heijmans, in vergadering bijeen, te doen

besluiten om de Neder Duitse Israëlitische Gemeente van Mijdrecht in het Dorp op te heffen en het kerkgebouw c.a. te verkopen aan Arnoldus, Willem en Wijnand van Doesburg. Het lag voor de hand dat de zeven leden inmiddels onderdak gevonden hadden in de nieuwe synagoge die in de Mennonietenbuurt stond. Langzaam maar zeker verminderde ook daar de Joodse geloofsgemeenschap en na 1938 werd het inmiddels bouwvallige godshuis niet meer gebruikt. De kerkelijke gemeente werd in 1947 ontbonden en bij Amsterdam gevoegd, maar het zou nog vijftien jaar duren voordat de slopershamer zijn werk kon gaan doen.

Industrialisatie

Begin twintigste eeuw werd in hartje Mijdrecht het stoomtijdperk ingeluid door de gebroeders Van Doesburg en dit bracht al heel snel anderen ook op ideeën. Productie toepassingen leken grenzeloos en van enige regelgeving was nauwelijks sprake, redenen waarom op 7 februari 1906, Frans de Boer, landbouwer, Cornelis Verweij, meester timmerman, Johannes en Dirk Cornelis Verweij beiden fabrikanten, zich meldden bij notaris H.J.H. van der Heijden om de naamloze vennootschap "Croonstad" (voorheen C. Verweij en zonen) op te willen richten, op de plaats waar voorheen de afgebrante kurksteen fabriek had gestaan. Het doel van de nv was de exploitatie van een stoomtimmerfabriek te Mijdrecht en de handel in en fabricatie van houtwaren voor bouwwerken in de meest ruime zin des woord. Het startkapitaal bedroeg fl. 60.000, verdeeld in 120 gewone aandelen aan toonder. Aan de expansie van de biscuitfabriek De Lindeboom leek geen einde te komen. Ieder aangrenzend pand dat ter verkoop werd aangeboden kreeg ruime belangstelling van de directie, zo ook op 14 januari 1907. Men had de heer Christiaan Henny, reiziger en wonende te Amsterdam mondeling gemachtigd hen te willen vertegenwoordigen bij een overdracht. In de bewuste akte door de notaris H.J.H. van der Heijden opgemaakt, werd vermeld dat de heer Jerphaas van Ommeren wonende te Hien, in de gemeente Dodewaard, verklaarde verkocht te hebben voor fl. 9500,- aan de heren Arnoldus, Willem en Wijnand van Doesburg, biscuitfabrikanten te Mijdrecht, het Bondshotel annex koffiehuis, inclusief vergunning en stalling, alle getimmerten, erf tuin boomgaard weiland en water te Mijdrecht, vanouds genaamd "het Rechthuis".

Nieuwe tijden breken aan

Het werd al snel duidelijk dat de aanpak van zoonlief duidelijk afweek van het overwegend behoudende karakter van zijn vader. Johannes Franciscus Wilhelmus Hubertus van der Heijden ging duidelijk met zijn tijd mee. Op korte termijn liet hij noodzakelijk onderhoud plegen en kregen nieuw verkregen ruimten binnen zijn onroerende nalatenschap een nieuwe

indeling. Het had er veel weg van dat het zakelijke en privé beter gescheiden werden en dat daardoor ook enige structuur kon worden aangebracht. Zo viel het mij bijvoorbeeld op dat er op 'n vaste dag, meerdere erflaters hun testament op konden laten maken en dat bij vele andere notariële werkzaamheden de beide kantoorklerken meer aanwezig waren. Vanuit zijn katholieke overtuiging was er respect voor de mens en diens eigendommen, hetgeen hij ook van anderen verwachtte en bij verschil van mening verhief hij luid en duidelijk zijn stem. Zoals dat het geval was in de jaren twintig van de vorige eeuw. Door het als maar toenemende verkeer had de gemeente besloten om de Dorpsstraat te gaan bestraten inclusief een regenwaterafvoer. Maar de nieuw uitgezette rooilijnen zorgden voor het nodige tumult bij de eigenaren van aanwezige leibomen en stoepen. Zo ook bij de notaris en het was er blijkbaar nogal heftig aan toegegaan. Want om zijn gram te halen, had hij enige "pittige" ingezonden brieven laten plaatsen in het weekblad "De Drie Provinciën", die door de Raad als een slag onder de gordel werden ervaren. Om hun autoriteit nog eens duidelijk aan te geven werd een motie aangenomen waarin men unaniem stelde

... "dat een dergelijke handelswijze niet paste bij een notarisambt, maar wij moeten dit den heer Van der Heijden niet al te hard aanrekenen. Vermoedelijk is het aan zijn zenuwgestel toe te schrijven, dat hij sommige eigenschappen van zijn karakter niet voldoende kan beheerschen. En dan is het veel meer reden enig medelijden met hem te hebben". (einde citaat)

Hij liet het er echter niet bij zitten en "het geschil" werd zelfs voorgelegd aan de Hoge Raad met het verzoek daarover een bindende uitspraak te doen. Ik stel me zo voor dat hij een spreekwoordelijke luis in de pels van de onrechtvaardigheid zal zijn geweest. Het zal hem bij veel ingezetenen toch respect en het nodige aanzien hebben gegeven. Zo werd hij de vertrouwensman van mevrouw Maria van Wieringen van Soest, niet alleen haar raadsman maar ook haar financieel adviseur. Na haar overlijden droeg hij als testamentair executeur bij aan de afwikkeling van haar miljoenen erfenis en had een belangrijke inbreng als getuige bij de latere rechtszaak, die voor veel commotie zou gaan zorgen in Mijdrecht.

Het einde van een notaris dynastie

Ten gevolge van een noodlottig auto ongeluk overleed Johannes Franciscus Wilhelmus van der Heijden op 5 oktober 1945. Het meest voor de hand liggende scenario zou zijn geweest dat oudste zoon Harrie de notaris praktijk van zijn vader over zou nemen, maar dat liep toch anders want hij slaagde niet voor het examen en ging de accountancy in. Zijn jongste zoon Daniël was inmiddels huisschilder geworden. Uiteindelijk werd de notarispraktijk voortgezet door Antonius Johannes Josephus van der Heijden, geboren op 31 januari 1909 in Mijdrecht. Eerst als waarnemer en later, in december 1946, als notaris. Hij huwde in de jaren veertig, Sophie A.H. Dekker en vestigde zich in juli 1941 als kandidaat notaris in de Dorpsstraat 21, ter linkerzijde van de dubbele woning van zijn toen nog residerende vader. Daar werd in september hun dochter Marijke geboren.

om aldaar zijn werkelijk en gestadig verblijf te houden. Bij overtreding hiervan zal hij worden geschorst voor een tijd van ten hoogste zes maanden.” (einde citaat)

Strubbelingen met het kerkbestuur

Zijn lidmaatschap bij de v.v. Stormvogels in de jaren dertig portretteert Toon als een sociaal aimabel mens, ogenschijnlijk bescheiden maar ook impulsief. Zo staat hij na de bevrijding samen met H.J. Korver, C. van Egmond en drukkerij Verweij aan de wieg van “De Dorpsstem”, een streekblad dat een oplage had van 7000 exemplaren en verscheen in zo’n twintig gemeenten in Noord-west Utrecht. Als het moest, ging hij net als zijn vader, niemand uit de weg. Zelfs niet het R.K. Kerkbestuur van de Parochie van de H. Joannes de Doper, dat hem op 1 juli 1957 per brief liet weten dat men van voornemens was, het kerkhof op te hogen en uit te breiden. Men werd verzocht om voorzieningen te treffen met betrekking tot het aanwezige familiegraf dat destijds op 10 december 1920, onder voorwaarden, door zijn vader J.F.W.J. van der Heijden voor fl. 400,- van het kerkbestuur was gekocht. Eind november lieten de drie broers weten dat zij de noodzakelijke werkzaamheden niet in twijfel trokken, maar dat de kosten voor het ophogen van het familiegraf een aangelegenheid was die onder de verantwoordelijkheid viel van het Kerkbestuur. Inmiddels had de familie opdracht gegeven aan metselaar J.W. van Scheppingen en zoon om het graf op de juiste hoogte te brengen. Die stuurde zijn rekening op 12 februari 1958, groot fl. 542,40 naar notaris A.J.J. van der Heijden. Die heeft waarschijnlijk zijn schouders opgehaald en stuurde de rekening door naar het Kerkbestuur en vanaf dat moment leek de onderlinge briefwisseling te verstarren. Na twee maanden was men er nog steeds niet uit en werd het geschil voorgelegd aan de Aartsbisschop van Utrecht, Mgr. Dr. B. Alfrink, die na bestudering van alle stukken de familie Van der Heijden zowel kerkelijk als wettelijk in het gelijk stelde.

Familiegrafplaat van der Heijden.

Plaatsengeld

Het heeft er veel weg van dat de onderlinge verstandhouding tussen beide stroef genoemd kan worden. Hoewel de volgorde mij niet bekend is, was er eerder (of later ?) een voorval geweest dat ook hoog is opgelopen. Het was bepaald geen geheim dat het kerkbezoek van de rooms-katholieke notaris, in de ogen van het Kerkbestuur, nog al te wensen overliet. Dat hij in het weekend bij zijn gezin in Den Haag verbleef, werd buiten beschouwing gelaten. Kennelijk stoorde men er zich aan, dat diens gepachte plaatsen ingenomen werden door zijn huisknecht. Het leek dan ook een uitgelezen mogelijkheid voor pastoor Theo van de Pavert om tijdens de vakantie van de notaris, die hij in een advertentie had aangekondigd, vanaf de preekstoel bekend te laten maken dat er op die tussenliggende zondag een gelegenheid geboden werd om plaatsen te pachten. Met aanvullend de mededeling dat allen die verstek lieten gaan, daarmee aangaven geen behoefte meer hadden om opnieuw een plaats te willen huren. Het was voor de notaris bij zijn terugkeer de druppel en hij wendde zich tot de Monseigneur met het verzoek uitspraak te willen doen over deze in zijn ogen bedenkelijke handelwijze van het Kerkbestuur. En ook in deze zaak werd A.J.J. van Heijden in het gelijk gesteld. Antonius Johannes Josephus van der Heijden, was de laatste telg uit een geslacht van vier generaties notarissen die allen kantoor hielden in Mijdrecht. Toon overleed in 1964 op 55 jarige leeftijd aan de gevolgen van een hartinfarct tijdens een vakantie in Spanje en kreeg in Altea zijn laatste rustplaats.

Bronnen:

- Begraafplaats en plaatsengeld, beschikbaar gesteld door F. de Wit, Mijdrecht.
- (R.A.U. archief Aartsbisdom)
- Verslagen politierapportages no. 469 / 14-03-1949: archief J. Rouwenhorst Mijdrecht.
- Met bijdragen en dank aan P.G.J. Forsthövel, W. Becker.
- Impressie van het notarishuis, E. Merks copyright.
- Notarieel archief Vecht en Venen in Breukelen.

De tijden zijn veranderd en wij zijn mee veranderd

Door Fred de Wit

In onze Proosdijkoerier doen we niet anders dan over vroegere tijden schrijven en we constateren dan dat we sommige gebeurtenissen nu heel anders zien dan vroeger. Vooral sinds de Tweede Wereldoorlog is er enorm veel veranderd in onze samenleving.

Een paar voorbeelden: De melkboer op de hoek van de straat is verdwenen. We kopen nu bijna al onze voedingsmiddelen bij de supermarkt en hoeven ’s avonds de kachel niet meer met kolen bij te vullen. We hebben immers centrale verwarming. Als we ons willen opfrissen, staan we onder de douche; poedelen in een tobbe is niet meer nodig. Voor films hoeven we niet meer naar de bioscoop en van een concert kunnen wij genieten via de televisie in onze huiskamer. Telefoneren kunnen we tegenwoordig vanaf elke plek en dat is zelfs verboden in verschillende lokaliteiten omdat dit storend is.

Toen ik in de 4e klas van de H.B.S. zat, kregen wij van onze leraar Nederlands de opdracht om een verhaal te schrijven. We mochten kiezen uit vijf titels. Welke titels dat allemaal waren, weet ik niet meer, maar één van die titels is de aanhef waarmee ik nu ben begonnen. De leraar gaf ons toen een uitleg en zei dat wij in ons latere leven hiermee geconfronteerd zouden worden. Hij heeft gelijk gekregen. De maatschappij is niet alleen veranderd door technische uitvindingen, maar ook door andere opvattingen en levenswijzen. Tegenwoordig leveren wij ons afval gescheiden in, zodat het hergebruikt kan worden. De huisartsen hebben geen witte jas meer aan en de woorden “je” en “jij” hebben veelal het woord “u” bij het aanspreken vervangen. De invloed van de kerken is verminderd en veel kerkgebouwen worden gesloopt of krijgen een andere bestemming. We zijn mondiger geworden en accepteren niet meer alles dat ons door anderen wordt voorgehouden. Gewoonten en levenswijzen van vroeger worden zelfs veroordeeld. Vandaar dat nu na het lezen van onderstaand verhaal in het toenmalige katholieke dagblad Het Centrum de nodige kritiek zou losbarsten over de bank die de zaal beschikbaar stelde voor een rookwedstrijd. Maar ook over de Jonge Boerenbond, die het roken aanmoedigde, de tabaksfabriek die propaganda maakte voor het roken en de pastoor die als geestelijk adviseur had moeten ingrijpen. Want roken is immers dodelijk.

Een katholieke rookwedstrijd

In de zaal van de toenmalige Boerenleenbank te Bozenhoven (thans de Rabobank), werd in de maand november 1937 voor de leden van de Jonge Boerenbond een rookwedstrijd gehouden, die uitgeschreven was door de N.V. Niemeijers Tabaksfabrieken. Om ongeveer half acht werd de avond op de gebruikelijke wijze geopend met de Christelijke groet door de voorzitter de heer D. Roeleveld. Waarna hij een kort woord tot de aanwezigen richtte en vooral de geestelijke adviseur bijzonder welkom heette. Na de heer Roeleveld werden nog enkele woorden gesproken door de vertegenwoordiger van Niemeijer, de heer Detiger. Toen alles voor de wedstrijd in gereedheid was gebracht, sprak ook de zeereerwaarde heer pastoor Van de Pavert nog even. Eindelijk vlamden de lucifers op en toen na enige minuten de eerste damp begon op te trekken, zaten daar 49 “toeback suioghende” jongelingen, allen aan hun pijp te trekken. Een echte “Goudsche” pijp, was beschikbaar gesteld door de “Ster Tabak” fabrikanten. Tijdens de wedstrijd ontbraken humoristische momenten niet, wanneer er weer een van de pijpen bezweken was. Een lach vol leedvermaak verscheen dan op de gezichten van de overgeblevenen. Na drie kwartier waren er tien uitvallers en na een uur was dit aantal gestegen tot 28 uitvallers. Pas na een uur en veertig minuten gaf de laatste pijp het op. Er waren zeven prijzen. De eerste prijs werd gewonnen door J.P. Roeleveld in de tijd van een uur en veertig minuten. De tweede prijs ging naar G. Reurings. Zijn pijp begaf het tien minuten eerder. J. Janmaat kreeg de derde prijs met een tijd van een uur en acht en twintig minuten. De overige drie prijzen gingen respectievelijk naar J. Baars, P. Stam, A. de Graaff en B. Roeleveld. Deze laatste moest het twintig minuten eerder dan de winnaar opgeven.

Uit het bovenstaand krantenartikel blijkt, dat hetgeen in 1937 normaal gevonden werd, nu bij ons weerstanden opwekt. Zal over vijftig of honderd jaar de dan aanwezige generatie ook zo over onze generatie denken: “De tijden zijn veranderd en wij eveneens”?

In Mijdrecht waren koebeesten veel zwaarder

Door Joop Frankenhuizen

Net als elders in Nederland heeft ook Mijdrecht aan het einde van de 18e eeuw te maken met twee stromingen die lijnrecht tegenover elkaar staan en hier en daar voor onrust zorgen. Aan de ene kant staan de patriotten (Keezen), die een eind willen maken aan de regenteske manier waarop de prins van Oranje als stadhouder de Republiek bestuurt. Aan de andere kant staan de prinsgezinden (Oranjekraaiers), die alles bij het oude willen laten, want hun macht en inkomen staan op het spel. Wanneer in 1780 in Mijdrecht de schout, de secretaris en de schepenen onderling overeenkomen dat de schout, de secretaris en de gerechtsbode over alles wat ze verdienen vrijgesteld zijn van betaling van personele belastingen dringt ook in het dorp het bestuurlijk handje door.

Lees hoe Mijdrecht zich in die onrustige periode teweergestelde en uiteindelijk vleesleverancier van Franse troepen werd.

De eerste tekenen

Halverwege 1787 worden de eerste oorlogsdreigingen zichtbaar. Op 13 juni dat jaar laat schout Huijzinga weten dat het gerecht, in opdracht van het regiment van Pallardij, materiaal en manschappen moet leveren voor het installeren van twee stukken geschut op de Mijdrechtse Zuwe (nu de N201). Het gaat met name om kaarsen en turf voor een korporaal met zes tot tien manschappen die in een wachthuis aan de Zuwe gelegerd moeten worden. De bestuurders weten niet goed wat te doen met die opdracht en besluiten de Staten van Utrecht een kennisgeving te sturen en nadere orders af te wachten. Dan, drie dagen later, arriveren in Thamen 117 man van de Amsterdamsche militie om de daar gelegerde troepen van Pallardij af te lossen. Thamen kan echter al die soldaten niet herbergen en zoekt hulp bij Mijdrecht. Het gerecht ziet ruimte in de Mennonietenbuurt, maar dat is tegen het zere been van inwoners daar. Het regent bezwaren. Om daaraan tegemoet te komen, besluit het gerecht voor iedere ingekwartierde soldaat wekelijks één gulden en twee stuivers aan de betrokken inwoners te betalen.

Enige tijd later, op 13 augustus 1787, komt een schrijven binnen van de Staten van Utrecht met de opdracht geen geloof te hechten aan de oproepen van de heer stadhouder. Daarmee laat de provincie Utrecht als een der eersten weten prins stadhouder Willem V niet meer te zien zitten. Diezelfde dag krijgt het gerecht ook te horen dat er een compagnie schutters, groot 70 à 80 man, onderweg is naar Mijdrecht, Uithoorn en Thamen. Het gaat om een sauvegarde (beschermingseenheid, red.) om de inwoners te beschermen tegen gewelddadige, doortrekkende Russische troepen, die tot doel hebben o.a. de stadhouder te beschermen. Het

gerecht besluit daarop dat de schout en de secretaris naar Uithoorn moeten gaan om de legering te regelen, want men heeft de indruk dat Thamen de lasten van de inkwartiering op Mijdrecht wil afschuiven. Het gaat om kostgeld, daglonen, verteringen, stalgeld en voer voor de paarden. Mede dankzij alle publiciteit verloopt de doortocht van de troepen van “Zijne Pruisische Majesteit” op 16 en 17 september 1787 geweldloos. Het organiseren van die sauvegarde kost Mijdrecht ruim 2.300 gulden.

No nonsense beleid

In oktober 1787 krijgt het gerecht te horen dat er zowel in Mijdrecht als in Wilnis en Oudhuizen twee huzaren worden gestationeerd om zorg te dragen dat geen overlast wordt veroorzaakt. Mochten er lieden zijn die zich daar niet aan houden dan “met geweld te keer gaan en ze overhoop schieten”, aldus een order van generaal majoor Willem Gerrit van der Hoop. Een jaar later, in juli 1788, maken de bestuurders zich zorgen over de financiën. Er is voor de inkwartiering veel geld betaald en het ziet er niet naar uit dat de provincie dat snel zal terugbetalen. Het gaat fl. 2.355,-. Besloten wordt dat bedrag maar even ten laste van het dorp te brengen. Maar dat is olie op het vuur gooien, want enkele Mijdrechtenaren laten dan weten “op de zevende deezer, zijnde de verjaardag van de prins van Oranje te samen te komen en encorps op te trekken.” Ofschon het niet met zoveel woorden wordt gezegd blijkt dit te gaan gebeuren met geweren en snaphanen (pistolen met lange loop). De reactie van de provincie richting het gerecht laat niet lang op zich wachten:

“Erntfeste Vrome Hooggeleerde Descrete. Het is ons ter ore gekomen dat men in Mijdrecht

gewapenerhand wil optrekken welke tot veel ongeredheden aanleiding zou kunnen geven Wij geven u opdracht de nodige maatregelen te nemen dat niets van dit geschiedt, ook geen vuurwerken worden afgestoken, enige pektonnen worden verbrand of ook door schieten of iets diergelijks enige aanleiding tot storing der publieke rust of vreugde van dien dag wordt gegeven. Ten welken einde wij al het geen het voorsch: nader zijn verbiedende met vermaan aan allen en een iegelijk om zig stil en vreedzaam te gedragen en zulks ook ter gelegenheid van de aanstaande kermis-sen. Wij geven ter communicatie dat heden een sergeant, corporaal en 6 man zullen arriveren gelastende Ued voor derzelve inkwartiering behoorlijk te zorgen. Hiermede Erntfeste Vrome Hooggeleerde Discrete! Beveelen! Beveelen wij Ued in de bescherming van Godt Almagtig. Geschreven te Utrecht 6 augustus 1788. W.g. GS van Utrecht.”

Het leven gaat door

Ondanks alle onrust en militaire bewegingen wordt in 1788 begonnen met de bouw van een nieuwe brug over de Amstel tussen Mijdrecht en Uithoorn. Uithoorn en Thamen zijn dan nog steeds onderdeel van de Proosdijlanden. Deze openbaar aanbestede en door dorps-timmerman Willem Boeijing gebouwde brug kost het gerecht fl. 579,-. In oktober wordt besloten het aantal buitenlantaarns uit te breiden en de nachtwacht vanaf november weer met vier man te lopen. Het gerecht zal er voor zorgen dat er voldoende olie en katoen is. In 1789 moet Mijdrecht de verrotte bakens langs de dijken rond de polders Hofland en Bozenhoven opknappen. Dat jaar wordt ook het plan tot het droogmaken van de Mijdrechtse poel met drie bedijkingen aangenomen, waarmee de grondslag voor het huidige Mijdrecht wordt gelegd. Rond die tijd is Mijdrecht verworven tot een eiland omgeven door water met toegangswegen die zo slecht zijn dat ze alleen met grote financiële inspanningen begaanbaar zijn te houden.

Tot februari 1794 is het weer even rustig. De successieoorlog met de Pruisen is afgelopen, maar nu is het Frankrijk dat het nationale voortbestaan bedreigt. Dit alles omdat de Fransen de Republiek willen laten delen in de verworvenheden van de Revolutie van 1789: “Vrijheid, gelijkheid en broederschap.” In 1793 is generaal

Dumouriez al opgerukt tot aan het Hollands Diep, maar die aanval mislukt. Een jaar later vallen Franse troepen opnieuw aan. Troepen van generaal Pichegru veroveren in de winter van 1794-1795 het hele land. De Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden en het Staatse leger hebben opgehouden te bestaan.

De geschiedenis herhaalt zich

Ook in Mijdrecht is het dan gedaan met de rust. De inkwartieringen komen terug. Eerst arriveert in februari 1794 een compagnie infanterie met 65 man voor een enkele nacht. Een maand later komt voor onbepaalde tijd een heel detachement cavalerie met 47 paarden. Deze militairen worden allemaal bij rijke burgers ondergebracht, want die hebben grote huizen. Op 12 oktober laten de Staten van Utrecht weten dat ze voor de verdediging van het Vaderland geld nodig hebben. Het gerecht krijgt veertien dagen tijd om een inzameling te houden. Eind oktober blijkt de opbrengst 238 gulden en enige stuivers. Begin november weer een verzoek om geld. Nederland moet 100 miljoen opbrengen om de kosten van de Franse bezetting te betalen. Dit keer probeert de provincie het “bij forma van negotiatie” met een tweede heffing van de 100e penning tegen 4% rente. Gelijkijdig laten ze weten dat het gerecht, gelet op de tijdsomstandigheden, rekening moet houden met inkwartiering van doortrekkende militairen zonder dat dit vooraf wordt doorgegeven. Omdat doortrekkende militairen hier en daar soms ongeredheden plegen, is het wel raadzaam sauvegarde's te regelen.

In januari 1795 bereiken de Franse troepen de stad Utrecht. Zij worden enthousiast ontvangen met vlaggetjes en emblemen van de revolutie. Revolutionaire comités nemen de macht over, Oranje gezinde bestuurders vluchten, maar worden vrijwel overal ongemoeid gelaten. De in 1787 door Pruisische troepen onderdrukte revolutie van de patriotten komt weer tot leven en lijkt aan te sluiten bij de idealen van de Fransen. Overal worden tal van overwinningssparades georganiseerd en dankdiensten in kerken gehouden.

Op naar een burgerwacht

Mijdrecht, 6 januari 1795. Alles lijkt rustig. De provincie laat weten wagens nodig te hebben voor het transport van levensmiddelen naar de Franse troepen. Of Mijdrecht wil opgeven hoeveel paarden en wagens het beschikbaar heeft. Besloten wordt Utrecht te laten weten dat de situatie in het gerecht zodanig is dat boeren en ambachtslieden genoegzaam alles per vaartuig transporteren, reden dat alhier niet meer dan twee wagens gevonden worden toebehorende aan Willem van Buuren en Gerrit Eijkelhof. Even later weer berichten over ingekwartierde troepen die hier en daar zijn gaan roven en plunderen. Om daar iets tegen

te doen, wordt besloten om alle weerbare mannen “in deezen dorpe langs den dijk van Driehuis af tot de droogmakerijsbrug bij de weg van Waverveen woonende”, op te roepen zich gereed te houden om bij het kleppen van de klok gewapend te verschijnen en ongeregeldheden te keren.

Het is zondag 18 januari 1795. Het gerecht is bijeen om de oorlogssituatie door te nemen. De Franse troepen zijn vertrokken. Er is niets gebeurd. Wel zijn veel ingezetenen met hun goederen naar elders gevlucht en ze hebben etenswaren en levensmiddelen meegenomen. Dit kan tot tekorten leiden. Besloten wordt een publicatie uit te geven waarin uitvoer van levensmiddelen en eetwaren ten scherpste wordt verboden. Dit op aanhouding en verbeurdverklaring. Bovendien zal tegen de daders naar rechtsbehoren worden geprocedeerd. Ook wordt er gesproken over nut en noodzaak van weer een sauvegarde. Er trekt steeds meer vreemd volk door het dorp, ook militairen die van hun corps verstrooid zijn. Voorgesteld wordt naar de commanderende generaal te gaan, of naar degene “die het regime dezer provincie in handen mogte hebben, teneinde een sauvegarde los te krijgen.”

Het volk luistert

Een dag later is het gerecht is weer bijeen. Dat gebeurt dan bijna dagelijks. De schout rapporteert zijn bevindingen over de sauvegarde. Hij heeft gesproken met de bevelhebber. Die kan het verzoek niet inwilligen omdat de Franse troepen nog steeds in beweging zijn, maar vooral omdat het een verantwoordelijkheid van het gerecht is. De Franse natie heeft het tot aan het begin van hun revolutie ook zo moeten doen. De commandant dringt aan een burgerwacht in te stellen. Besloten wordt de in- en opgezeten van het gerecht de volgende ochtend om 11 uur in de Grote kerk bijeen te roepen om het rapport van de schout bekend te maken en de vorming van een burgerwacht te realiseren.

20 januari 1795. Het is half twaalf. De kerk zit vol mensen. Schout Forsborgh waardeert de bereidwilligheid van de ingezetenen om op te komen voor hun vrijheid en refereert aan het bezoek van de bevelhebber en diens weigering een sauvegarde te sturen. De bevelhebber zou hebben gezegd: “Wij hebben even gelijk gij lieden ons in den beginne met vorken en houwelen gewapend en door aldus te beginnen zijn wij geworden zo als wij heden zijn. Uwe burgers bereidwillig vragen van u vanzelve om uwe rust en veiligheid te bewaaren. Komt dit in gevaar of te kort dan zullen wij u bijstaan en helpen.”

De schout stelt daarop voor een corporaalschap in te stellen. Twaalf man onder leiding van een korporaal die 's nachts wacht lopen. Hij vraagt het verleden te

vergeten en daardoor eensgezindheid aan te kweken en met elkaar als broeders te leven. Hij prijst God dat de Mijdrechtse gemeenschap oorlogsgeweld is bespaard. Na wat praten besluit men geen corporaalschap maar gewoon vier tot zes man 's nachts wacht te laten lopen en die uit de gerechtskas te betalen. Met onmiddellijke ingang wordt wel de private burgerwacht opgeheven.

De bezetters willen gevoerd worden

In februari 1795 laat de schout de vergadering van de inmiddels opgerichte municipaliteit weten dat er een Franse commissaris met een stuk papier voor de deur staat. Of Mijdrecht levensmiddelen voor de Franse troepen wil leveren. Op de achterkant van het papier staat een lijst met vergoedingen die op vertoon van een ontvangstbewijs in Brussel zullen worden betaald. Boef per pond 12 shilling; Mouton per pond 13 shilling; Eau de vie 1 libra en 6 shilling; Genevre d'Hollande 18 shilling la pinte (het gaat om resp. runderen, schapen, brandewijn en jenever, red.).

De municipaliteit besluit gehoor te geven aan het verzoek, vooral omdat de commissaris vergezeld is van zes huzaren die nogal dreigend overkomen en aandringen. Overeengekomen wordt dat Mijdrecht aan de Fransen 20 koeien levert, Wilnis 25 en Oudhuizen zestien. Omdat Mijdrecht meer schapen heeft, wordt de verdeling van schapen Mijdrecht 40 en Wilnis en Oudhuizen samen 20. De commissaris begint in Wilnis. De boeren moeten de beesten afleveren aan de weg of in het dorp. Dat wil de municipaliteit niet, want dan zou men niet weten waar welke beesten vandaan kwamen. Zij willen met de commissaris van stal tot stal gaan zodat hij de koeien kan aanwijzen. Het gerecht weet dan wie heeft geleverd.

Pesterijen

Op dinsdag 23 februari 1795 zullen de dieren die Mijdrecht moet leveren uitgezocht worden. Onder zware bedreigingen eist de commissaris dat de beesten naar het dorp moeten worden gebracht. Maar ook dat stuit op problemen. Men besluit dan twee keer zoveel beesten bijeen te brengen als nodig is en de commissaris te laten kiezen. De boeren worden op die manier ontlast met al dat vee naar het dorp te komen. Het lijkt allemaal op kleine wederzijdse pesterijen. Dan komt de commissaris weer binnen. Hij eist dat de schapen met twee bekwame drijvers naar Purmerend worden gevoerd en de 40 runderbeesten met vier drijvers naar de Noordarmee. Dat leger ligt in Deventer, maar het kan zijn dat ze al onderweg zijn naar een andere plaats. Hij weet alleen niet welke, maar dat moeten de drijvers maar zien uit te vinden. De schapen zullen worden geleid door Jozef Schoninck en Pieter van der Vaart. Zij krijgen 30 stuivers per dag en vrijheid van vertering. Willem van Buuren zal met zoveel mensen als hij

nodig vindt de koeien naar Deventer of verder brengen. Arij Middelkoop krijgt de leiding en op diens naam worden ook de passen getekend. Afgesproken wordt dat de groep acht gulden per dag ontvangt. Hiervan zijn uitgezonderd de onkosten. Daarvan moet eerst een specificatie worden overlegd, die na eventuele aanpassingen door het gerecht zullen worden betaald. Het laatste bericht is dat die van Wilnis de volgende morgen om 9 uur met hun 20 schapen en resterende runderbeesten in het dorp zijn.

Gewichtige koeien

Het is 24 februari 1795. De hele dag heeft de municipaliteit zich bezig gehouden met de levering van koebeesten en schapen. Na veel moeite, gesukkel en dreigementen is eindelijk alles in orde gekomen. Alle beesten zijn geleverd tegen een afgesproken prijs. In Mijdrecht leveren vier boeren 40 schapen voor fl. 322,15 en veertien boeren 20 koeien voor fl. 1031,-. Totaal levert Mijdrecht voor fl. 1353,15,0. (gulden, stuivers en penningen). In Wilnis leveren 23 boeren 25 koeien voor fl. 1059,- en in Oudhuizen leveren tien boeren vijftien koeien voor fl. 746,-. De schapen worden gezamenlijk geleverd. Acht boeren leveren 20 schapen voor fl. 160,-. Totaal is Mijdrecht samen met Wilnis en Oudhuizen fl. 3318,15,0 kwijt voor vlees aan de Fransen.

De taxatie van de Franse leverancier laat echter andere getallen zien. Opvallend is dat de Mijdrechtse koeien zwaarder zijn dan de Wilnise. De 20 Wilnise koeien wegen gemiddeld 166 pond. De 40 Mijdrechtse koeien wegen gemiddeld 176 pond. Volgens de requisitie betalen de Fransen 10 sous per pond. Dat komt overeen met 4 ½ Hollandse stuivers. Alle koeien wegen

worden afgevoerd naar Utrecht. Drie burgers komen er af met een waarschuwing. “Een jongen van de diaconie met name Arie Pauw oud 14 jaaren woondende bij Hagen Hoogendoorn en welke op den laatsten donderdag publieq hadde geroepen Oranje Boven, de Keezen onder, krijgt net als zijn baas een reprimande.” Ook Evert van Straten moet voor de municipaliteit verschijnen. Hij had met een breed oranje lint op de hoed over straat gelopen. Hij bekende dat zijn hele familie altoos oranje had gedragen en dit niemand schelen kan. De municipaliteit stelt bespottelijk te zijn gemaakt en besluit de daad van Evert crimineel te verklaren, hem aan het comité van de criminele justitie uit te leveren en in staat van arrest te stellen.

Op 18 juni 1795 meldt burger H. de Lavoie dat het 5e bataljon van Waldeck uit Amsterdam is ingekwartierd. Zij waren op weg naar Bommel en gelegerd in Thamen, Uithoorn en Mijdrecht aan de Amstel. In het patent, dat door het Comité Militair in Den Haag is uitgemaakt staan die plaatsen letterlijk genoemd. Het gaat om 90 man die in Mijdrecht aan de Amstel moeten worden ingekwartierd. Men vermoedt dat Thamen en Uithoorn met Den Haag hebben gepraat om gevrijwaard te worden van inkwartiering gezien de opmerking ‘Mijdrecht aan de Amstel’. De 90 man vormen 1/3 van het geheel terwijl Mijdrecht maar 1/6 van het district uitmaakt. Overwogen wordt een request naar Den Haag te sturen en hierop te wijzen.

Mijdrecht wordt gemeente

Donderdag 5 april 1798 kan gezien worden als de geboortedatum van de gemeente Mijdrecht. De schout heeft, als voorzitter van het provisionele gemeentebe-

samen 20360 pond. Dat is een waarde van fl. 2331,- De 60 schapen komen op fl. 7,17,8 per schaaap. De opbrengst zou dan zijn fl. 472,10,0. “weshalven het geheele beloop der taxatie van den Fransen commissaris fl. 2803,10,0 is” en niet de fl. 3318,15,0 zoals eerder overeengekomen.

Mijdrecht aan de Amstel

Een maand later blijkt een 29 man sterke Franse sauvegarde aangekomen. Drie mannen die zich aan oproerigheden hadden schuldig gemaakt,

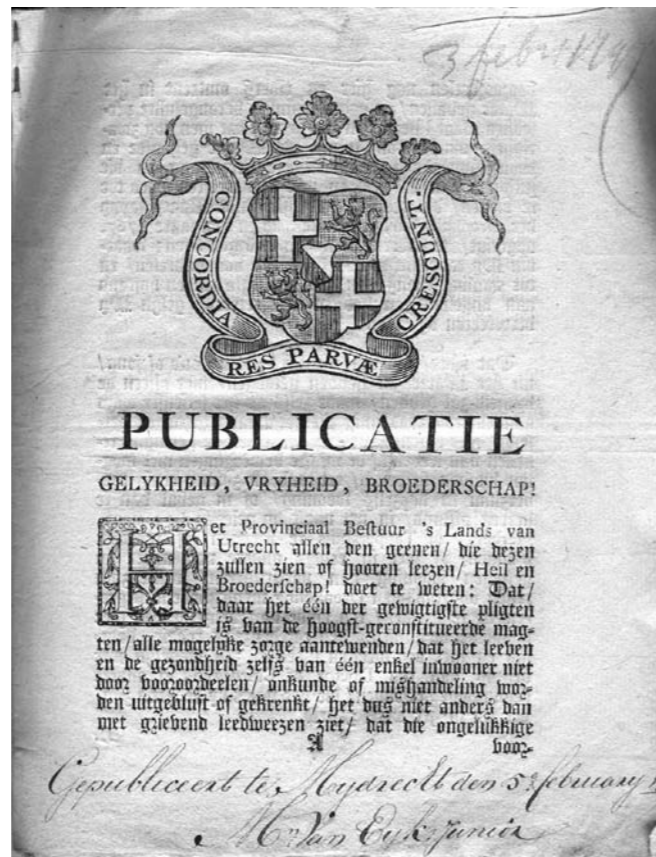
stuur van Mijdrecht van de commissie ter reorganisatie van gemeentebesturen in het voormalige gewest Utrecht een missive ontvangen waarin het provisionele gemeentebestuur wordt meegedeeld dat het van zijn taak is ontheven. Meteen daarop worden de namen bekend gemaakt van het nieuwe gemeentebestuur. Dat wordt gevormd door de heren Jan Rijnder Brouwer, Christoffel van den Bos, Philippus Roos, Hendrik van de Geer, Evert Han en Klaas Jansen. Drie gereformeerden en drie roomschen. In de daarop volgende vergadering kiezen de leden Jacob Verdam tot provisioneel secretaris. Hij is een trouw patriot en heeft bewezen het secretarisambt goed te kunnen vervullen. De controversiële Willem van de Ham wordt weer bode. Alle leden tekenen de notulen van deze eerste vergadering.

Het einde is in zicht

Op 22 augustus 1799 liggen er zo'n 200 Engelse oorlogs- en troepentransportschepen voor de kust bij de kop van Noord-Holland. De Bataafse generaal Daendels is daar ook met 8.000 voornamelijk Duitse en Belgische huurlingen. Bij iedere brug in de polder staan 50 man klaar om bij een daadwerkelijke invasie de bruggen onklaar te maken, om de opmars van de Engelsen te stuiten. In totaal zijn ongeveer 80.000 militairen betrokken bij dit oorlogje in noordelijk Noord-Holland. Velen zijn ingekwartierd op het platteland en geregeld trekken ze stelend en plunderend door de dorpen en stadjes. De bevoorrading van de troepen is dan ook slecht. Paarden, wagens, voerlieden, schuiten en schuitvoerders worden overal gevorderd om troepen te vervoeren. Kerken en scholen worden ingericht als paardenstal of hospitaal. Vrijwel al het hooi wordt gestolen om de paarden van de militairen te voeren. Brandstof (turf) kan door de oorlog niet worden aangevoerd, dus wordt in die koude herfst alles van hout gesloopt en verstoekt.

September 1799. De oorlogssituatie wordt spannend nu de Engelsen zich echt in de strijd hebben gemengd. Alle manschappen van het Bataafse leger moeten nu binnen 24 uur opkomen! De commandant van oorlog vordert van de nieuwe gemeente vier wagens met ieder twee paarden. Deze moeten binnen 2x24 uur in Beverwijk zijn bij de Franse troepen onder Daendels. De voerlieden krijgen zakgeld en hun vrouwen wekelijks fl. 3,- voor de kosten van levensonderhoud.

8 oktober 1799. Franse en Bataafse troepen zijn tussen Haarlem en Alkmaar met Engelse eenheden slaags geraakt. Op de Hoflandse weg staat half Mijdrecht naar het verre kanongebulder te luisteren. Tussen de omstanders staat ook Willem Schreuder. Hij maakt lasterlijke opmerkingen zoals "We zullen je lui bliksems wel gauw krijgen en wijzend op enkele oranje bloemen "daar staan ze, dat zal je God worden, daar zal je van moeten

geloven." Een ander verklaart gehoord te hebben "Je hebt al eens met blauwe ogen gelopen en misschien krijg je er meer." Op deze verklaringen wordt Schreuder ter plekke gearresteerd en naar Utrecht gezonden. Het Hof daar mag over de als oranjeschreeuwer bekend staande Schreuder een oordeel vellen.

Tenslotte

Een publicatie van het uitvoerende bewind van de Bataafse Republiek roept 19 december 1799 uit tot feestdag, want de Engelse en Russische troepen hebben vaderlandse bodem verlaten. Besloten wordt te vlaggen en drie keer per dag een uur lang de klokken te luiden. De schout moet een redevoering houden en het gemeentebestuur zal met aangezochte burgers de vreugde dezer dag vieren. Het dagelijkse leven in Mijdrecht herneemt zijn gewone gang, ondanks het nare bericht dat de requisities (vorderingen, red.) niet worden terugbetaald.

Terugkijkend kan geconcludeerd worden dat Mijdrecht niets te lijden heeft gehad van de Bataafse omwenteling en dat, gelet op de vele keren dat de gerechtsverslagen melding maken van Oranjeklanten, een meerderheid Oranjegezind was. Het is jammer dat de gerechtenboeken vanaf 1806 niet in het archief aanwezig zijn. Pas 12 jaar later vinden we de geschiedenis van de gemeente Mijdrecht weer terug in het gemeentearchief.

Geraadpleegde bronnen:

- Gerechtenboek Mijdrecht delen 1 t/m 4.

Surfen op het web

Door Jaap Meulstee en Stef Veerhuis

Het wereldwijde web is een onuitputtelijke bron van informatie. In ons kwartaalblad wijzen we met regelmaat op mogelijk interessante sites voor geschiedenisliefhebbers. Deze keer opnieuw een aantal algemene geschiedenisites (over genealogie en musea), waar u met plezier naartoe zult surfen. De illustraties in dit artikel zijn afkomstig van de behandelde websites.

Stamboomonderzoek

Genealogie (stamboomonderzoek) is onderzoek naar het voorouderlijk geslacht of afstamming van de familienaam. Het beoefenen van genealogie is ook in De Ronde Venen, gezien de groeiende populariteit van onze maandelijkse inloopavonden, een hobby die velen boeit.

Genealogen onder ons zijn wellicht bekend met het handboek 'Verborgene verleden', het Stamboomboek dat drs. Rob van Drie in 2010 liet uitkomen. Het is een goed leesbare handleiding om lekker bezig te zijn met het uitpluizen van gegevens over voorouders. In het boek vinden we talloze verwijzingen naar uitstekende sites, die vele gegevens bevatten om te achterhalen wie wat in vroeger eeuwen gedaan heeft. We hebben een aantal van deze sites voor u bezocht en geven hieronder een korte toelichting.

www.cbg.nl

Natuurlijk is de site van het Centraal Bureau voor Genealogie een goede startpagina. Eerder hebben we deze site al genoemd. De site is nu ook via Twitter te volgen en met name de digitale studiezaal is een aanrader. Via het CBG zijn talloze geboorteberichten te achterhalen.

Op de website van het CBG vonden we nog het volgende: persoonskaarten van Nederlanders die na 1938 zijn geëmigreerd of tijdens de Tweede Wereldoorlog in concentratiekampen zijn omgekomen berusten bij de Gemeente Den Haag, Directie Burgerzaken (DBZ), Bureau Vestigingsregister, Spui 70, 2511 BT Den Haag, Postbus 12620, 2500 DL Den Haag.

Wettigen of erkennen van kinderen

Voorhuwelijkse kinderen werden niet automatisch erkend. Er is overigens een verschil tussen erkennen en wettigen. Een man kon een kind wel erkennen als door hem verwekt, maar indien niet getrouwd met de moeder, had dit geen wettigend effect. Het kind bleef dan onecht, c.q. een bastaard. (= tegenwoordig anders) Een voorkind echter kon worden gewettigd bij huwelijk, indien de bruidegom hiermee instemde, dienovereenkomstig werd er een vermelding aangebracht in de huwelijksakte, welke door de bruid en bruidegom samen werd ondertekend. Soms betrof dit meerdere kinderen, maar het kon ook gebeuren dat enkele van hen niet erkend werden en in de huwelijksakte ontbreken. Of het gewettigde kind of de kinderen ook biologisch van de vader waren, maakte niet uit voor de wet. >>>

www.knggw.nl

Het Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde is de oudste vereniging in Nederland op het gebied van genealogie en heraldiek. De vereniging heeft ruim zeshonderd leden en streeft naar een wetenschappelijke beoefening van genealogie en heraldiek. De belangrijkste uitgave van de vereniging is het tijdschrift De Nederlandsche Leeuw, dat leden zes maal per jaar ontvangen. Daarnaast bezit de vereniging belangrijke genealogische en heraldische collecties die in beheer gegeven zijn bij het Centraal Bureau voor Genealogie in Den Haag. Deze collecties zijn voor leden kosteloos toegankelijk.

www.ngv.nl

De grootste genealogische vereniging van Nederland heeft haar verenigingsgebouw in Weesp. Maar verspreid over het hele land zijn er regionale afdelingen. Deze afdelingen organiseren vele activiteiten voor leden en niet leden en de medewerkers van deze afdelingen zijn altijd bereid mede genealogen te helpen waar zij maar kunnen. De NGV heeft vele collecties, zowel in het verenigingsgebouw als in het land, een greep hieruit is; DTB boeken en transcripties, naslagwerken, microfiches, familieadvertenties, bidprentjes, heraldisch archief, enz.

Kranten.kb.nl

De Koninklijke Bibliotheek heeft de belangrijkste kranten van Nederland van 1618 tot 1795 online gezet. Regionale, lokale, Surinaamse en Indische kranten zijn hier te raadplegen.

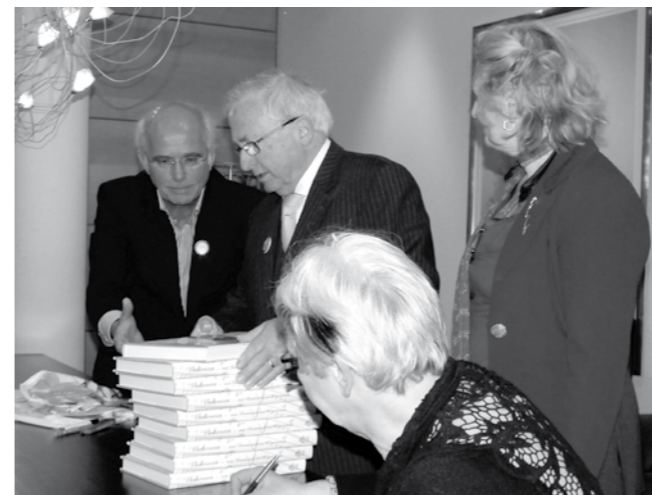
www.museumserver.nl

Iets heel anders is de website museumserver. De Museumserver is al sinds 1995 een platform voor de Nederlandse musea op Internet. Een uitgebreide index wijst u de weg naar sites van 600 musea in Nederland. Op de kaart van Nederland kunt u inzoomen op provincie, plaats en museum. En naast dit geografisch overzicht kunt u ook een lijst opvragen per type museum of op alfabet. Voor de museumliefhebber een aardige wegwijzer of ideeënsite. Het zal u niet verbazen dat de site www.museumstartpagina.nl soortgelijke informatie biedt en u dus perfect op weg kan helpen om een dagje museum thuis voor te bereiden.

Gebruikte bronnen:

- 'Verborgten verleden, Stamboomboek', drs Rob van Drie, sept 2010.
- Diverse genoemde websites.

VERENIGINGSNIEUWS

Regelingscommissie deelt boeken uit Arjen Schuil, Ed Swaab, Wiesje Dijkhoorn en Marie-José van Eijk.

Eindredacteur Dick van Wees bedankt alle betrokkenen.

tie Bijbel van Vinkeveen ontlokte. Ook Rabobankdirecteur Ruud van der Vliet was uiterst content met het resultaat en in zijn dankwoord onderstreepte Dick van Wees nog eens het plezier waarmee hij de afgelopen jaren aan dit boek gewerkt heeft. Voor de bezitters van het boek is duidelijk: zij hebben iets prachtigs aangeschaft. De reacties op het boek zijn overweldigend.

Menigeen is onder de indruk van de omvang, de vele foto's en zeker ook de kwaliteit van de inhoud. Vinkeveen mag trots zijn op dit historisch aandenken. Het boek is verkrijgbaar in alle regionale boekhandels, bij de vestigingen van de Rabobank met korting voor Raboleden) en via de website www.proosdijlanden.nl

Bestuurswisseling

Boekpresentatie 10 april

Hoogtepunt in de afgelopen maanden was ongetwijfeld de presentatie van het boek 'Vinkeveen van Demmerik tot Waverveen'. In een bijzonder prettige ambiance mochten we op 10 april vele tientallen genodigden ontvangen in ons 'tweede clubhuis': de Rabovestiging aan Bozenhoven. Bijzonder veel dank brengen we uit aan alle betrokkenen.

De regelingscommissie, die ervoor zorgde dat een ieder keurig voorzien werd van zijn of haar bestelling. Maar natuurlijk onbeschrijflijk veel waardering voor de eindredacteur Dick van Wees, die met inbreng van een vijftal deskundige coauteurs en heel veel illustraties uit diverse collecties een prachtig eindresultaat heeft verzorgd. Het heeft wat voeten in aarde gehad, maar het resultaat is ernaar. Een prachtig, rijk geïllustreerd boek, dat burgemeester Divendal de kwalifica-

Burgemeester Maarten Divendal is onder de indruk van de 'Bijbel van Vinkeveen'.

Rabobankdirecteur Ruud van der Vliet trots op dit Vinkeveense product.

Fotografie: Harry Hoefkens.

Voorjaarsvergadering

In laatst gehouden algemene vergadering op 19 april jl. namen we afscheid van onze bestuurlijke kanjers Ed Swaab en Peter van Golen. Ed en Peter hebben de afgelopen jaren bijzonder actief bijgedragen aan onze vereniging. We zijn hen hiervoor bijzonder dankbaar. De aanwezigen ter vergadering hebben de nieuw voorgestelde bestuursleden Co Oudshoorn en Hans van Zwieten hun vertrouwen gegeven. We wensen beide heren veel plezier bij hun bestuurlijk werk. In de vergadering is ook terug gekeken naar het jaar 2011. Zowel het bestuurlijk jaarverslag als de financiële stukken zijn door de aanwezige leden akkoord bevonden. Het verslag van de kascommissie was lovend. Na de vergadering was een rijk met foto's gelardeerde lezing van de heer Wim Wegman over de regionale treinverbindingen. De belangstellenden hebben met plezier geluisterd en gekeken.

Museumperikelen

Onze contacten met het plaatselijke museum 'De Ronde Venen' richten zich de laatste maanden puur op de verhuizingsperikelen. Het moment van schrijven (begin mei) en lezen (half juni) ligt te ver uit elkaar, zodat weinig zinvol te melden is hieromtrent. Het museumseizoen is 12 april jl. 'gewoon' gestart en de tentoonstelling over de vaarveiling bevelen we u van harte aan. We houden u later weer op de hoogte van de huisvestingsproblematiek.

Activiteitenprogramma

Zaterdag 6 oktober

Dag van de geschiedenis in het Dorpshuis te Vinkeveen, van 10.00 tot 16.00 uur.

Dag met workshops, presentaties en diverse activiteiten vanuit de verschillende werkgroepen: archeologie, genealogie, heemkunde, onderzoek (Proosdijkoerier) en openstelling van onze bibliotheek in de Oudheidkamer.

Najaar 2012

Nostalgie foto- en filmavonden voor Mijdrecht, Wilnis en Vinkeveen:

- 25 september te Mijdrecht.
- 24 oktober te Vinkeveen.
- 15 november (na de AV) te Wilnis.

Elektronische nieuwsbrief

Sinds vorig jaar geven we met enige regelmaat een digitale nieuwsbrief uit. Elke maand proberen we u via dit bulletin op de hoogte te stellen van de laatste nieuwtjes aangaande onze vereniging en de regionale historie.

Al enkele honderden mensen hebben hun mailadres beschikbaar gesteld. U nog niet? Meld u dan eenvoudig aan door uw naam en e-mailadres in te vullen op de homepage van de website van de historische vereniging. U ontvangt dan regelmatig onze nieuwsbrief.

www.proosdijlanden.nl

Colofon

'De Proosdijkoerier' is een kwartaaluitgave van de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden' geregistreerd onder ISSN 1388-7165.

Redactie

Dhr. John Driedonks (eindredacteur)
Dhr. Piet Grundmann
Dhr. Jan Rouwenhorst
Mw. Marian Sterenborg

Vormgeving

Mw. Sandra Loogman
E-mail: sandra@graphix-design.nl
Internet: www.graphix-design.nl

Redactieadres

Dhr. John Driedonks
Adres: Dijkgraaf 42, 3648 KC Wilnis
E-mail: john.driedonks@hu.nl

Drukwerk

Drukkerij Avanti Wilnis

Voorzitter

Dhr. J. Meulstee
E-mail: meuls63@planet.nl

Secretaris

Mw. M.J. van Eijk
Adres: Raadhuisplein 22, 3641 EE Mijdrecht
Telefoon: 0297 - 281 835

Penningmeester

Dhr. A. Schuil
E-mail: schuil@kpnplanet.nl

PR en documentatie

Dhr. C. Oudshoorn
Telefoon: 0297 - 282 190

Algemeen adjunct

Dhr. H. van Zwieten
Telefoon: 0297 - 262 316

Monumenten, archeologie, excursies en lezingen

Mw. W. Dijkxhoorn
Telefoon: 0297 - 285 373

Heemkunde

Dhr. H. Hoefkens
E-mail: h.m.hoefkens@kpnplanet.nl

Genealogie

Dhr. H. van Dreumel
E-mail: h.v.dreumel@gmail.com

Ledenadministratie

Mw. M. van Vliet
Adres: Waverveensepad 8, 3645 CM Vinkeveen
Telefoon: 0297 - 264 095
E-mail: administratie@proosdijlanden.nl

Aanmelding voor het lidmaatschap kan bij de ledenadministratie op bovenstaand adres.

Postadres vereniging

Postbus 65, 3648 ZH Wilnis
Bankrekeningnummer: 36.96.18.505

Website: www.proosdijlanden.nl
E-mail: info@proosdijlanden.nl

Contributie: €17,50 per jaar
Losse nummers: € 4,90 per stuk

Oplage
Circa 1100

Nieuwe leden:

Mw.	Anneke	Aarsman	Vinkeveen
Dhr.	Theo	Hulst	Mijdrecht
Dhr.	Gerard	Beek, van	Mijdrecht
Mw.	Erika	Spil	Mijdrecht
Dhr.	D.J.	Stam	Mijdrecht
Mw.	Erika	Posdijk- de Koning	Mijdrecht
Dhr.	Martien	Pothuizen	Vinkeveen
Fam.	S.	Voorbij	Vinkeveen

Ook lid worden?

Bel dan naar 0297 - 264 095 of stuur een e-mail naar administratie@proosdijlanden.nl

Rabo Dichtbijfonds

Dichtbij onze samenleving staan en de leefbaarheid in onze lokale samenleving versterken. Dat is het idee van Rabobank Rijn en Veenstroom. Daarom reserveren wij jaarlijks een deel van onze winst in een fonds; het Rabo Dichtbijfonds. Een nieuwe naam voor een nieuwe bank, gekozen door onze leden. Met trots presenteert Rabobank Rijn en Veenstroom: het Rabo Dichtbijfonds! Wilt u een aanvraag indienen of meer weten over het fonds, kijk op www.rv.rabobank.nl.

Investeren in de lokale samenleving.
Dat is het idee!

Rabobank. Een bank met ideeën.

www.rv.rabobank.nl

